

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EDEBİYAT TURİZMİ ALANINDA
TÜRKİYE’DE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN
BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Adnan YARDIMCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
Turizm Rehberliği Programı

Danışman: Prof. Dr. Umut BALCI

Ocak-2023
BATMAN
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Adnan YARDIMCI tarafından hazırlanan “Edebiyat Turizmi Alanında Türkiye’de Yapılmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi” adlı tez çalışması 10.01.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Turizm Rehberliği Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. Umut BALCI

Danışman

Prof. Dr. Umut BALCI

Üye

Doç. Dr. Mustafa DOĞAN

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Emel ADAMIŞ

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Osman PAKMA
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdür

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

ADNAN YARDIMCI

Tarih: 10.01.2023

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EDEBİYAT TURİZMİ ALANINDA TÜRKİYE’DE YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Adnan YARDIMCI

**Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
Turizm Rehberliği Programı**

Danışman: Prof. Dr. Umut BALCI

2023, 77 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Umut BALCI

Doç. Dr. Mustafa DOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Emel ADAMIŞ

Edebiyat turizmi, edebi eserler ve yazarlarıyla ilgili şehirleri ve yerleri ziyaret etme pratiğidir. Edebiyatı seyahat ve kültürel deneyimlerle birleştiren edebiyat turizmi, kesinlikle yeni bir olay değildir ve birkaç yüzyıldır uygulanmaktadır. Yazarlar ve şairlerle veya edebi eserlerle ilişkili yerleri görmek, deneyimlemek amacıyla yapılan seyahatlere olan ilgi 19. yüzyılda artmıştır. Edebiyat turizmi turistlerin yerel kültürü derinlemesine hissetmelerine olanak sağlamakta, aynı zamanda yazara ve edebiyata ilişkin bilgilerini arttırmaktadırlar. Edebiyat turizmi hem turizmin sürdürülebilir kılınmasına katkıda bulunmakta hem de kültürel mirasın korunmasında önemli bir rol almaktadır. Çalışmamızın amacı, edebiyat turizmi alanında Türkiye’de 2000 ve 2022 yılları arasında yapılmış yayınları tarama ve içerik analizi yoluyla inceleyerek ilgili alanda ülkemizdeki çalışmaların düzeyini, eğilimlerini ve elde edilen sonuçları tespit edip çalışmaların genel durumunu ortaya koymaktır. Tespit edilen çalışmalar yayın yılları, yazarları, yayın başlıkları, yayın yerleri, yayın dilleri, yayın türleri, konuları, amaçları, yöntemleri ve sonuçları olmak üzere belirli bibliyometrik parametrelere göre incelenmiştir. Belirlenen değişkenlere göre çalışmalar hakkında benzerlikler, farklılıklar, genellemeler yapılmaya çalışılmış ve çeşitli tespitlerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, Edebiyat, Edebiyat Turizmi, Turizm.

ABSTRACT

MA THESIS

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF STUDIES DONE IN TURKEY IN THE FIELD OF LITERARY TOURISM

Adnan YARDIMCI

**THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
BATMAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
IN TOURISM MANAGEMENT**

Advisor: Prof. Dr. Umut BALCI

2023, 77 Pages

Jury

**Advisor Prof. Dr. Umut BALCI
Assoc. Prof. Dr. Mustafa DOĞAN
Assist. Prof. Dr. Emel ADAMIŞ**

Literary tourism is the practice of visiting cities and places related to literary works and their authors. Literary tourism, which combines literature with travel and cultural experiences, is by no means a new phenomenon and has been practiced for several centuries. Interest in travel to see and experience places associated with writers and poets or literary works increased in the 19th century. Literary tourism enables tourists to feel the local culture in depth, while at the same time increasing their knowledge of the author and literature. Literary tourism both contributes to the sustainability of tourism and plays an important role in the preservation of cultural heritage. The aim of our study is to examine the publications made between 2000 and 2022 in Turkey in the field of literary tourism through scanning and content analysis, to determine the growth, trends and results of the studies in the relevant field in our country and to reveal the general status of the studies. Identified studies has been analysed according to certain bibliometric parameters such as publication years, authors, publication titles, publication places, publication languages, publication types, subjects, aims, methods and results. Similarities, differences and generalizations have been tried to be shown about the studies according to the determined variables and various detections have been stated.

Keywords: Bibliometrics, Literature, Literary Tourism, Tourism.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada edebiyat turizmi alanında Türkiye’de 2000 ve 2022 yılları arasında yapılmış yayınları inceleyerek ilgili alanda ülkemizdeki çalışmaların düzeyini, eğilimlerini ve elde edilen sonuçları tespit edip çalışmaların genel durumunu ortaya koyarak daha sonra yapılacak araştırmalara bir referans çalışma oluşturmayı amaçladım. Araştırma ve tez raporunun yazımı sürecinde, yaptığım çalışma akademik gelişime katkısının yanında birçok geliştirmem gereken yönümü bana göstermesi yönüyle benim için ayrı bir önem kazanmıştır. Öğrenme sürecinin yaşam boyu bir süreç olduğunu bir kez daha bana hatırlatmıştır. Bu süreçte bana sabırla davranan ve karşılaştığım her engelde yeni çözüm yolları öneren değerli hocam ve danışmanım sayın Prof. Dr. Umut Balcı’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatım boyunca olduğu gibi tez yazım sürecinde de yanımda olup, benden desteklerini esirgemeyen aileme ve yardımlarını her an hissettiğim ve beni sürekli motive eden yakın arkadaşlarıma da en içten teşekkürlerimi sunarım.

Anne ve babama sonsuz minnet ve özlemlerle.

Adnan YARDIMCI
BATMAN-2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5. Materyal-Yöntem.....	5
2. İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	6
2.1. İlgili Makaleler	6
2.2. İlgili Tezler.....	8
2.3. İlgili Kitaplar.....	10
3. EDEBİYAT TURİZMİ.....	11
3.1. Kültür, Edebiyat ve Turizm.....	11
3.2. Edebiyat Turizmi.....	11
3.2.1. Edebiyat Müzeleri.....	12
3.2.1.1. Türkiye’deki Edebiyat Müzeleri.....	14
3.2.1.2. Avrupa’daki Edebiyat Müzeleri	19
3.3. Edebi Alanlar	21
3.3.1. Türkiye’deki Edebi Alanlar	21
3.3.2. Avrupa’da Edebi Alanlar	22
3.3.3. Edebiyat Festivalleri	23
3.3.3.1. Türkiye’deki Edebiyat Festivalleri	23
3.3.3.2. Avrupa’daki Edebiyat Festivalleri.....	24
4. BİBLİYOMETRİK ANALİZ	26
4.1. Bibliyometrinin Tarihçesi	26
4.1.1. Bibliyometriciler (Bu alanda çalışanlar) için Bibliyometri:	28
4.1.2. Bilimsel Bilgi için Bibliyometri:	28
4.1.3. Bilim Yönetimi için Bibliyometri:.....	28
5. BULGULAR ve YORUM	29
5.1. İncelenen Yayınlar	29
5.2. Yayın Yılı.....	47
5.3. Yazar Bilgisi.....	48
5.4. Yayın Türü	49
5.5. Başlıklarda Kullanılan Kelimelerin Frekansı.....	50

5.6.	Çalışmaların Yayın Dili	51
5.7.	Çalışmaların Yayınlandığı Yerler	51
5.8.	Çalışmalarda Kullanılan Teknikler	53
5.9.	Ele Alınan Çalışma Konuları	54
5.9.1.	Edebiyat ve Turizm İlişkisi.....	54
5.9.2.	Yazar Müze Evleri	55
5.9.3.	Edebi Mekânlar	55
5.9.4.	Edebiyat Müze Kütüphaneleri	56
5.10.	Yapılan Çalışmaların Amaçları	56
5.11.	Çalışmaların Sonucu.....	59
6.	SONUÇ	66
	KAYNAKÇA.....	69
	ÖZGEÇMİŞ	77

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’deki Genel Edebiyat Müzeleri	14
Tablo 2. Türkiye’deki Yazar Müze Evleri	15
Tablo 3. Aşiyen Müzesi’nde sergilenen koleksiyon	17
Tablo 4. Kafka Müzesi’nde sergilenen koleksiyon.....	20
Tablo 5. Türkiye’deki Edebiyat Festivalleri	23
Tablo 6. Edebiyat Turizmi ile İlgili Yapılan Çalışmaların Künyeleri	30
Tablo 7. Çalışmaların Yayınlandıkları Yerlere Göre Oluşturulmuş Frekans Tablosu...	51
Tablo 8. Edebiyat ve Turizm Konulu çalışmaların amaçları	56
Tablo 9. Yazar Müze evleri konulu çalışmaların amaçları	57
Tablo 10. Edebi Mekanlarla ilgili çalışmaların amaçları	58
Tablo 11. Edebiyat Müze Kütüphaneleriyle ilgili çalışmaların amaçları	59

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Akademik Çalışmaların Yayınlandığı Yıllar.....	47
Grafik 2. Yapılan akademik çalışmaların yazarları	48
Grafik 3. Çalışmalara ait yayın türleri	49
Grafik 4. Başlıklarda en sık kullanılan kelimeler	50
Grafik 5. Yayın Dili.....	51
Grafik 6. Çalışmalarda en sık kullanılan teknikler	53

1. GİRİŞ

Disiplinler arası ilişkiler gittikçe daha belirgin hale gelirken, sosyoloji ve psikoloji gibi birçok disiplinle güçlü ilişkileri olan turizm, edebiyat alanıyla da disiplinler arası ilişkiler kurmaya başlamıştır (Çimen, 2013:79). Farklı boyutlara sahip olan turizm ve edebiyat birbirlerine uzak alanlar olarak kabul edilse de, turizm sektöründeki gelişmeler doğrultusunda turizm ve edebiyat ilişkisinin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmıştır (Özdemir, 2009:32). Edebiyatın kültür, siyaset ve sanat ile birlikte turizm üzerinde de etkili olduğu bilinmektedir (Çimen, 2013:84). Edebiyat turizmi nispeten yeni bir konudur ve halen araştırılmaktadır. Edebiyatın kendisi uzun bir süredir var olmasına ve edebiyat turizminin de 1800'lerin sonunda başlamasına rağmen, konuyla ilgili araştırmalar ancak 1980'lerden beri yapılmaktadır (Immonen, 2018:7). 1800'lerin sonlarından günümüze kadar geçen sürede ziyaretçiler, yazarların evlerine ve mezarlarına, kurgusal ve kurgusal olmayan edebi metinlerde tasvir edilen yerlere ve bu yazılara ilham veren yerlere seyahat etmişlerdir (Baleiro vd., 2022:2). Yazarlar ve onların eserleriyle ilişkilendirilen mekânlara ve olaylara dayalı bir niş turizm biçimi olarak edebiyat turizmi, çağdaş turizm ortamında giderek daha popüler hale gelen bir olgudur (Smith, 2012: 1). Squire (1993:5) edebiyat turizmini “kitaplar veya yazarlarla olan çağrışımlarıyla ünlü yerlere seyahat etmek” olarak tanımlarken, Watson (2009:2) “yazarlarla ve onların çalışmalarıyla ilişkili yerleri ziyaret etme” şeklinde tanımlamıştır. Edebiyat tutkusuna sahip bireyler, edebiyatın büyülü dünyasının gerçek dünyadaki yansımalarına de çoğu zaman ilgisiz kalmamaktadırlar. Bu nedenle de edebi eserlerin geçtiği mekânlar ve buralarda gerçekleşen olaylar, edebiyata konu olan bireylerin yaşadığı mekânlar, edebiyatçıların yaşadığı şehirler, evler, kaldıkları oteller, hatta mezarları edebiyat turizmine konu olmaktadır (Tırıl, 2018:167).

Edebiyat turizmi, özel ilgi turizmi, kültür turizmi ve miras turizmi gibi birçok farklı turizm biçimiyle ilişkilidir (Immonen, 2018:7). Kültür turizmi ve miras turizmi ile bağlantılı olan edebiyat turizmi, edebi öneme sahip yerleri gezme pratiğidir (Baleiro vd., 2022:2). Özel ilgi turizm çeşitlerinden kültür ve miras turizmi ile bağdaştırılan edebiyat turizminin bu iki açıdan incelenmesi, edebiyat turizminin nasıl geliştiğini ortaya koyması açısından son derece önemlidir (Balcı ve Dilek, 2021:21).

Edebiyat turizm kaynakları arasında yazarların doğum yerleri ve mezarları, hayali yerler, ticari cazibe merkezleri, edebi turlar, festivallere ve kitap kasabalarına yapılan ziyaretler yer almaktadır. Bu faaliyetler, yazar merkezli, yazarların yaşamlarıyla

bağlantılı veya eser merkezli ve kurgusal ortamlara ilham veren yerler olarak sınıflandırılmaktadır (MacLeod, 2020:1). Uzun yıllar birçok kişi tarafından dünyanın sanat ve edebiyat başkenti olarak kabul edilen Paris, Alman edebiyatının çok önemli temsilcilerinin izlerini taşıyan Berlin, birçok önemli yazar ve şaire ev sahipliği yapan Londra ve Dublin, Rus edebiyatının en önemli iki şehri olan Saint Petersburg ve Moskova, Goethe ve Schiller'in yaşadığı Weimer ve Kafka'yla özdeşleştirilen Prag edebiyat turizmi ile tanınmışlardır (Tırıl, 2018:169). Edebiyatseverler için bu kentlere sayısız turlar düzenlenmektedir. Edebiyat turizmi hareketlerine baktığımızda, genellikle daha çok bilinen eserlere odaklanıldığı için, modern edebi eserler de günümüzde turizm kurgusu oluşturabilecek temalar işlemekte ve turizmi teşvik etmektedir. Modern turizm kurguları incelendiğinde, bu eserlerin hayali masallardaki gerçek yerlerin nasıl ziyaret edilebileceğini ve hikâyenin geçtiği yerlerde nerelerin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini vurguladığı görülmektedir (Özkul vd., 2012:6). Bunun sonucunda okuyucular, seyahat ettikleri yerlerde bu ayrıntılara daha fazla dikkat etmektedirler.

Türkiye Turizm Stratejisi'ne baktığımızda bazı alternatif turizm türlerine öncelik verildiği ve bu turizm türleriyle de “turizm ürününün çeşitlendirilmesi” ve bunun sonucunda da “turizm sezonunun bütün bir yıla yayılması” hedefinin ön plana çıkarıldığı görülmektedir (Tırıl, 2018:164). Özel ilgi turizm türlerinden biri olan edebiyat turizmi, Türkiye'deki turizm hareketlerinin bütün yıla yayılması için önemli bir fırsattır. Edebiyat turizminin en önemli unsurlarından biri olan edebiyat müzeleri, Avrupa'da yüz elli yılı aşkın süredir önem verilen, özel ve kamu kurumları tarafından desteklenen kültürel bir değer olarak görülmekte iken Türkiye'de yakın zamanda önemsenmeye başlandığı görülmektedir. En fazla edebiyat müzesine sahip ülkeler arasında yedinci sırada olan Türkiye'de, genelde müzeciliğin, özelde ise edebiyat müzelerinin gün geçtikçe önemsendiği ve turistik bir destinasyon olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Balcı ve Dilek, 2021:310). Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ülke için önemli bir turizm potansiyeli oluşturan edebiyat turizmi ile ilgili araştırmalar ancak 1980'lerden beri yapılmakta iken, Türkiye'de bu konu ile ilgili araştırmalar son yıllarda ağırlık kazanmıştır. Bu çalışmada da yukarıda verilen bilgiler ışığında 2000-2022 yılları arasında Türkiye'de yapılmış edebiyat turizmi ile ilgili çalışmalar araştırılmıştır.

Bu çalışma toplam 6 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünü oluşturan birinci bölümde çalışmanın nasıl ortaya çıktığına dair temel bilgiler verildikten sonra çalışmanın genel yapısı ile ilgili detaylı bilgiler aktarılmaktadır. Ayrıca çalışmanın problem cümlesi, alt problemleri, amaç ve önemi, sınırlılıkları,

materyal ve yöntem ile ilgili açıklamalar ve çalışmada sık kullanılan temel kavramların tanımlamaları birinci bölümünde yer almaktadır.

İkinci bölümde, çalışmanın başlangıcında yapılan detaylı literatür taraması sonucunda elde edilen ve çalışmanın konusuyla benzerlik gösteren akademik çalışmalar içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizine tabi tutulan araştırmaların bu çalışmayla ortak ve farklı yönleri ele alınmış, sonucunda ise çalışmamızın diğer çalışmalardan farkına ve özgünlüğüne vurgu yapılmıştır.

Çalışmanın edebiyat turizmi başlığını taşıyan üçüncü bölümde alan bilgisine ayrıntılı bir biçimde yer verilmiştir. Örneğin edebiyat turizminin tam olarak ne olduğu, edebiyat turizminin Türkiye ve Avrupa ülkelerindeki tarihsel gelişimi, Türkiye ve Avrupa’da edebiyat turizminin genel durum ve yapısı hakkında detaylı bilgiler çalışmanın bu bölümünde yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde bibliyometri kavramı üzerine odaklanılmış, bu kavramın tarihçesi, ne olduğu ve hangi durumlarda kullanıldığı ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın evren ve örnekleme, çalışma gurubu, analizi, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması sonucunda elde edilen bulgular beşinci bölümde yer almıştır.

Çalışmanın altıncı ve son bölümü ise sonuç ve önerilerden oluşmuştur.

1.1. Problem Cümlesi

Edebiyat Turizmi alanında 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılmış çalışmalar nelerdir?

1.2. Alt Problemler

1. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların yıllara göre dağılımı ne şekildedir?
2. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların yazarlarına göre dağılımı ne şekildedir?
3. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların başlıklarına göre dağılımı ne şekildedir?
4. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların yayın yerlerine göre dağılımı ne şekildedir?
5. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların yayın türüne göre dağılımı ne şekildedir?
6. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış akademik çalışmaların yayın diline göre dağılımı ne şekildedir?

7. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılmış akademik çalışmaların konularına göre dağılımı ne şekildedir?
8. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış akademik çalışmaların amaçlarına göre dağılımı ne şekildedir?
9. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış akademik çalışmaların kullandıkları yöntem/tekniklere göre dağılımı ne şekildedir?
10. 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış akademik çalışmaların sonuçlarına göre dağılımı ne şekildedir?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Edebiyat turizmi, edebi eserler ve yazarlarıyla ilgili şehirleri ve yerleri ziyaret faaliyetleridir. Edebiyat turizmi turistlerin yerel kültürü derinlemesine hissetmelerini sağlar, aynı zamanda yazara ve edebiyata ilişkin bilgilerini arttırır. Edebiyat turizmi hem turizmin sürdürülebilirliğine destek olmakta hem de kültürel mirasın korunmasında önemli bir paya sahiptir.

Genellikle edebiyat turizmi hâlihazırda kurulmuş bir turizm destinasyonu için destekleyici bir üründür, hatta bazen bir destinasyonun sanat ve kültür stratejisi için bir tamamlayıcıdır. Kültür devrelerinin türediği kültürel üretim ve tüketim arasındaki ilişki edebiyat turizmi süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Edebi turizm, turizm pazarının kültürel bir bölümü bağlamında anılır ve birçok durumda benzersiz bir ürün olarak kabul edilebilir (Jenkins ve Lund, 2019:181).

Çalışmamızın amacı, edebiyat turizmi alanında Türkiye’de 2000 ve 2022 yılları arasında yapılmış yayınları tarama ve içerik analizi yoluyla inceleyerek ilgili alanda ülkemizdeki çalışmaların düzeyini, eğilimlerini ve elde edilen sonuçları tespit edip çalışmaların genel durumunu ortaya koymaktır. Tespit edilen çalışmalar yayın yılları, yazarları, yayın başlıkları, yayın yerleri, yayın dilleri, yayın türleri, konuları, amaçları, yöntemleri ve sonuçları olmak üzere belirli bibliyometrik parametrelere göre incelenmiştir. Belirlenen değişkenlere göre çalışmalar hakkında benzerlikler, farklılıklar, genellemeler yapılmaya çalışılmış ve çeşitli tespitlerde bulunulmuştur.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları olarak şunlar belirtilebilir:

1. Sadece Türkiye’de yapılmış çalışmalar ele alınmıştır.
2. 2000-2022 yılları arasındaki çalışmalar örneklem kapsamında incelenmiştir.
3. Örneklem kapsamında incelenen çalışmalar sadece Google Akademik ve Ulusal Tez Merkezi veritabanları kullanılarak elde edilmiştir.

1.5. Materyal-Yöntem

Bu araştırmada 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de edebiyat turizmi konusunda yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Google Akademik ve Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarındaki yayınlar “edebiyat turizmi” ve “literary tourism” ifadeleri kullanılarak çıkan çalışmalar taranarak ilgili olanlar ele alınmıştır. Tespit edilen çalışmalar belirli bibliyometrik özelliklere göre içerik analizi ile incelenmiştir. Bibliyometrik analiz ile ilgili detaylı bilgi 4. bölümde yer almaktadır.

2. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. İlgili Makaleler

Polat (2021) Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesinin Kültür Ve Edebiyat Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi adlı makalesinde Kahramanmaraş Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'ni çalışmasının odak noktası yapıp, kültürel turizm, özel ilgi turizmi ve edebiyat turizmi kapsamında teorik olarak ele alarak alanyazına katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Müzenin destinasyon çekim merkezi olarak kullanılması yönünde yerel ve ulusal karar vericilere bazı önerilerde bulunmayı da ihmal etmemiştir.

Tırıl (2018) edebiyat turizmi ve Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyeline dair yazdığı bildiride ülkemizin edebiyat turizmi potansiyelini hem iç turizm hem de dış turizm açısından incelemiştir. Sadece ulusal turizme değil aynı zamanda uluslararası turizmimize de katkı sağlayabilecek bazı mekanlara değinmiştir.

Çevik (2018) kurgusal bir mekan olan Masumiyet Müzesini yazarların eserleriyle ilişkili edebiyat turizmi deneyimini otoetnografik bir yaklaşımla ele almaktadır. Sonuç bölümünde, kurgusal edebi mekânlarda yorumlamanın temel bir öge olduğu ve yorumlama yoluyla bu mekânlarda eserle ilintili enstrümanların canlandırılması gerekliliği ve Masumiyet Müzesi'nin eseri okumamış olan ziyaretçiler için de farklı motivasyonlarla müzeyi gezebilecekleri unsurları barındırıyor olduğu tespit edilmiştir.

Ergün ve Yıldırım (2021) çalışmalarında doğası, tarihi ve doğal güzelliklerinin yanı sıra dünya çapında tanınmış yazarlara ve onların eserlerine kaynaklık eden Kazdağları'nın edebi varlıklarını inceleyerek edebiyat turizmi açısından potansiyelini araştırmışlardır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak veriler toplanmıştır.

Paslı (2022) Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından desteklenen Edebiyat Müze Kütüphanelerinden biri olan Ankara'daki Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesini edebiyat turizmi çerçevesinde araştırmıştır. Araştırmada ilgili literatür ve ikincil veri kaynakları incelenmiş olup; edebiyat turizmi bağlamında buraya yönelik yapılacak turistik faaliyetlerin bölgeye ekonomik olarak ve tanıtım açısından olumlu katkı sağladığı belirtilebilir. İstiklal Marşı şairi Mehmet Akif Ersoy'un hayatının belirli bir dönemini geçirdiği yaşam alanlarını ziyaret etmek, o dönemden kalan bazı eşyaları, fotoğrafları, el yazılarını, ilk baskı kitaplarını görmek, turistlerin döneme dair hem bilgi

sahibi olmalarını sağlayacak hem de duygusal bir yoğunluk yaşamalarına vesile olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Atınç ve Karadeniz (2011) Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından edebiyat üretimine ve Türkiye'nin yazınsal çekiciliğine katkı sağlamak için kurulan Edebiyat Müze Kütüphanelerini konu olarak çalışmışlardır. Edebiyat müze kütüphanelerinin, yazın hayatına ilham verecek kültürel anlamda bir buluşma noktası olduğunu ve Türkiye'nin kültür mirasının sahiplenilmesi ve aynı zamanda Türkiye'de kültür turizminin geliştirilmesine yönelik katkıda bulunabileceği gibi sonuçlara ulaşmışlardır.

Burgul Adıgüzel (2017) çalışmasında edebiyat müzelerini ve müzede edebiyat eğitimini konu olarak ele almıştır. Bu çalışmayla edebiyat müzesi kavramı çerçevesinde Türkiye'de bulunan edebiyat müzelerini kategorilerine göre değerlendirip, edebiyat eğitimi ile müze arasında ilişki kurarak edebiyat müzelerinde edebiyat eğitiminin nasıl verilebileceğine dair etkinlik önerilerinde bulunmayı amaçlamıştır.

Gürsoy (2019) makalesinde 2009 yılında Nobel Edebiyat Ödülü alan Romanya asıllı Alman vatandaşı Herta Müller'in romanlarındaki olayların geçtiği edebi mekânları konu almıştır. Müller çocukluk ve gençlik yıllarını yokluk ve sıkıntı içerisinde geçirmiştir ve bu yüzden pek de güzel anmaz ve onları acı gençlik yılları olarak adlandırır. Yazar romanlarında daha çok Nikolay Çavuşeksu'un yönetimindeki Romanya'nın komünist dönemini ve o dönemin sonunu getiren Aralık 1989 yılındaki ihtilali anlatmaktadır. Makalede edebiyat –turizm ilişkisi çerçevesinde Herta Müller'in romanları incelenmiştir. Çalışmanın en önemli ve belirgin sonucu olarak da Herta Müller'in Nobel ödülü alması ile Romanya'nın önemli bir edebiyat turizmi destinasyonu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Çevik (2021) çalışmasında, edebi mekânların uygulamalarını “modern müzecilik” kapsamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de müze statüsünde yer alan 7 edebi mekân araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Modern müzeciliğin gerekli unsurları (sunum ve anlatım teknikleri, eğitim, koruma ve restorasyon, araştırma, iletişim ve etkinlikler ve pazarlama, tanıtım ve sosyal medya) açısından edebi mekanların uygulamaları değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan veriler; edebi mekânları günümüz koşullarına uygun şekilde düzenleme, toplumla buluşturma ve mekânlara dair farkındalığı artırma doğrultusundaki çabaların olduğunu fakat bu yolda çeşitli handikapların da olduğuna işaret etmektedir.

Çimen (2013) yaptığı çalışmada edebiyat ve turizmin etkileşimini incelemiş, turizmin gelişmesinde edebiyatın; edebiyatın gelişmesinde turizmin etkisini

vurgulamaya gayret etmiştir. Sonuçta da turizmin edebî eserlerin üretilmesinde ve edebiyatın da turizm hareketlerinin belirli bölgelerde artmasına katkı sağladığı belirtilmiştir.

2.2. İlgili Tezler

Özay (2022) yaptığı çalışmada gençlik turizmi ile ilgili şu ana kadar yapılan çalışmaların yapısını anlamaya çalışıp bunu bibliyometrik analiz yöntemiyle haritalandırmıştır. Çalışmasının neticesinde, günümüze kadar yapılan çalışmaların yıllık olarak 100’ün altında kaldığı ve en üretken akademisyenin 7 yayına sahip olması sebebiyle üretkenliğin düşük kaldığı, yapılan çalışmaların ise ekseriyetle makale türünde ve İngilizce kaleme alındığı tespit edilmiştir. Yaptığı çalışmanın önermesi olarak da alan üzerine daha yoğun çalışılması gerektiğini ve dağınık bir yapı sergilemek yerine bu alanda yani gençlik turizmi konusunda yazarlar, kurumlar ve dahi ülkeler arasında daha çok iş birliği ve dayanışma içerisinde bulunulması gerektiğini dile getirmiştir.

Elmas (2021) yazdığı yüksek lisans tezinde turizm sektöründe kadın olgusunu bibliyometrik yöntem ile incelemiş; ulusal ve uluslararası literatürde “kadın ve turizm” kavramlarını beraber ele alan çalışmaların belirli değişkenler ölçüsünde bibliyometrik profilini çıkartmayı ve sonuçlarını görsel haritalama yöntemi ile ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmasının sonucu olarak, gerek ulusal gerek uluslararası alanyazında yapılmış olan araştırmalarda kadın konusunun çoğunlukla turizm işletmeciliği ve konaklama endüstrisinde incelendiğini tespit etmiştir. Uluslararası alanyazında kadın merkezli çalışmaların 1975’te başlayıp 2010 yılından sonra artış eğilimine girdiğini; buna karşın ulusal alanyazının uluslararası alanyazını gecikmeli olarak izlediğini ve ulusal alanyazında ise ilk çalışmaların 1993’te yapıldığını ve ancak 2016’dan sonra önemli bir artış sergilediği değerlendirmesinde bulunmuştur.

Bali (2021) “Turizm alanında yapılan büyük veri çalışmaları” konuları hakkında ele alınmış bilimsel çalışmaları bibliyometrik yöntemlerle incelemeyi amaçlamıştır. İnsanlarla en fazla etkileşimde bulunan alanlardan biri olan turizmin büyük veri ile birlikte değerlendirildiği çalışmaların sayısında süreç içerisinde artış görüldüğünü tespit etmiş olup; araştırma sonucunda, “turizm alanında yapılan büyük veri çalışmaları” konusunun gelişime açık olduğu ve araştırmacıların bu konuya daha fazla eğilip ele alması gerektiği sonucuna varmıştır.

Demir (2020) çalışmasında gastronomi alanında yapılmış bilimsel çalışmaları bibliyometrik olarak incelemek, bilimsel gelişim aşamalarını ve halihazırdaki durumunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu saikle TR turizm dizininde yer alan gastronomi dergilerinde 2013-2019 yılları arasında gastronomi üzerine yayımlanan makalelerin bilgilerini araştırma kapsamına almıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; en fazla 2018 yılında makale yayımlandığı ve Gazi Üniversitesinin en üretken üniversite olduğu, araştırma yöntemi olarak da nitel yöntemin daha yoğun olarak benimsenip kullanıldığı şeklinde bazı sonuçlar tespit edilmiştir.

Coşkun 2019'da yaptığı çalışmasında turizmde risk unsurları arasında bulunan İslamofobinin turizm üzerindeki etkisini ve aynı zamanda turizmin de İslamofobi üzerindeki etkisini, iletişim ve etkileşim boyutlarıyla araştırmıştır. Araştırmada, 2010 ve 2019 yılları arasında İslamofobi yazınında Yüksek Öğrenim Kurulu'nda bulunan lisansüstü tezler, Dergipark'da 2005 ve 2019 yılında bulunan turizm literatüründe İslamofobyaya hakkındaki makale çalışmaları ve uluslararası alanda 2010 ve 2018 yılları arasındaki turizm ve İslamofobi üzerine yayınlanan kitap, makale ve bildiri çalışmalar ele alınmış olup analiz için bibliyometrik yöntem kullanılmıştır.

Akbulut (2019) İngilizce ele aldığı çalışmasında; araştırma alanındaki başlıklara yeni görüşler kazandırmak için, turizm araştırması içindeki sosyal ağlar (TASA) alt alanına dair akımların, bu alandaki dergilerin sosyal ağ bakış açısına göre merkeziliklerinin ve aynı anda alandaki yazarlar ve onların alan üzerindeki etkilerinin ortaya konmasını amaçlamaktadır. Araştırması; turizm alanındaki sosyal ağ (TASA) çalışmalarının son on yılda hatırı sayılır bir büyüme gösterdiğini tespit etmektedir. Amerika, İspanya, Avustralya, ve Birleşik Krallık ülkelerinin yazarlar ve ülkeler arasındaki iş birliklerini gösteren analizlere bakıldığında araştırma paternleri ve akımları itibariyle alanı ciddi derecede etkilediğini ifade etmiştir. Gerçekleştirilen atıf analizinde, referanslar arası ağları gösteren öbeklerin merkezde toplanma eğilimi gösterdiği ve bu öbeklerin birinin diğerini büyük ölçüde içine alacak şekilde biçimlendikleri görülmüştür.

Altıntop (2019) yaptığı çalışmada, son kırk yılda kültür turizmi çalışmalarının araştırma alanlarını, yazarlarını, kurum ve kuruluşlarını, gelişim evrelerini, önemli eğilimlerini, incelemektedir. Çalışma kapsamında Web of Science veri tabanındaki kültür turizmi çalışmalarını inceleyip yayınların bibliyometrik analizini yapmıştır. Çalışmasında, kültür turizmi araştırmalarının süreç içerisinde nasıl evrildiğini, kültür turizmi çalışmalarında etkili olan yazarları, editörleri, kurum ve kuruluşları açıklamakta

ve kültür turizmi çalışmalarının dünden bugüne nasıl geliştiğinin anlaşılmasını sağlamak maksadıyla kültür turizmi çalışmaları için bir dizi öneride bulunmaktadır.

Altürk (2018) araştırmasında Türkiye turizm alanyazınının bibliyometrik profilini belirlemeyi amaçlamıştır. Örneklem kapsamında ele alınan makalelere göre, Türkiye turizm alanyazına en çok katkıda bulunan üniversitelerin sırasıyla Akdeniz, Muğla Sıtkı Koçman ve Anadolu üniversiteleri olduğu; en çok katkı sunan yazarların ise, Prof. Dr. Metin Kozak, Prof. Dr. Atila Yüksel ve Doç. Dr. Meltem Caber olduğu tespit edilmiştir. En fazla çalışılan araştırma konusunun da turizm pazarlaması olduğu belirlenmiştir.

İnan (2018) tezinde edebi belleğin önde gelen merkezlerinden olan edebiyat konulu müze türlerini örnekleri ile işlemeyi ve İstanbul'daki edebiyat konulu müzeleri müzebilimsel açıdan ele almayı amaçlamıştır. Bu sayede edebiyat konulu müzeciliğimizin mevcut durumunu ortaya koyup dünyadaki örneklerine kıyasla nerede bulunduğunu tespit etmeyi hedeflemektedir.

2.3. İlgili Kitaplar

Balcı ve Dilek (2021) Edebiyat Turizmi: Kavramlar – Türler – Örnekler adlı kitaplarında kültür, turizm ve edebiyat ilişkisini, bu ilişkinin tarihsel süreçlerini, edebiyat turizminin gelişimini, Türkiye ve Avrupa'daki edebiyat turizm tür ve örneklerini, edebiyat turisti profilini ayrıntılı olarak ele almışlardır. Edebiyat turizmini müzeler, edebi alanlar, edebiyat otelleri, edebi türler, sinema ve televizyon, edebiyat festivalleri, kitap fuarları, kitap köyleri, Dünya kitap başkenti uygulaması ve mekan yazar özdeşliği başlıkları altında detaylı bir şekilde incelemişlerdir. Kitabın genel değerlendirme ve öneriler kısmında Türkiye'deki edebiyat müzesi, edebiyat sokakları, yazar mezarları, edebiyat otelleri, edebi türler ve festivaller, kitap köyleri ve son olarak da edebiyat turizmi rotaları için bir takım öneriler sıralamışlardır. Edebiyat turizmi kapsamında Türkiye'de yayınlanan ilk kitap olma özelliğini taşımaktadır.

3. EDEBİYAT TURİZMİ

3.1. Kültür, Edebiyat ve Turizm

Edebiyat turizmi esasında kültür, edebiyat ve turizmin karşılıklı bir ilişkisinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, edebiyat, turizm ve kültür kavramlarının her biri hem ayrı ayrı tanımlanmalı hem de bir bütün olarak ele alınmalıdır (Balcı ve Dilek, 2021:4). Edebiyat kelimesi aslında Arapçadaki “edb” kökünden gelmektedir. Davet anlamını barındıran “edb” daha sonraları “edeb” olarak kullanılmıştır. Almanca dilinde “Literatur” şeklinde karşımıza çıkan kelime, Latince “littererae” kelimesinden gelmektedir. Daha sonraları “harf bilimi” ya da “okumanın ve yazmanın sanatı” gibi anlamlar yüklenen kelime, 18. yüzyılda ise “yazı sanatı” şeklinde tanımlanmış ve adlandırılmıştır (Nalcıoğlu, 2016:702). Moran’a göre (2005) edebiyata, betimleyici açıdan bakıldığında bütün romanlar, hikâyeler, oyunlar, yazarlar, şairler edebiyattır. Tüm bu öğeler edebiyat turizmi açısından birer kaynak niteliğindedir ve her bir öğe kendi başına birer çekim unsuru görevi görmektedir. Turizm ise edebi öğelerin yaptığı bu katkıları daha çok kişiye ulaştırabilmek için bu öğeleri birer turistik hizmete ya da ürüne dönüştürmektedir (Balcı ve Dilek, 2021:11).

Kültür, gündelik yaşamın tüm alanlarını içinde barındırmaktadır ve sosyal bilimlerin neredeyse her alanında kullanılmaktadır. Kendi başına ayrı bir alan olan kültür, her ne kadar bir değer olarak karşımıza çıksa da edebiyat ve turizm ile de yakından ilgilidir (Balcı ve Dilek, 2021:4). Dil, kültürün en önemli unsurlarındandır ve dilin edebiyatla olan ilişkisini göz önünde bulundurulduğunda da kültür ve edebiyat bağı göz ardı edilememektedir (Nalcıoğlu, 2016:702). Turizm ve kültür arasındaki ilişki; kültürün turizme neden olması ve turistlerin ziyaret ettikleri yerlerin kültürüne etkileri olarak iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır (Usta 2001:87). Küreselleşme ile birlikte insanların değişik kültürleri görme, öğrenme, tanıma istekleri artmış ve bu istek de kültürel turizmi doğurmuştur. Kültürel turizm tiyatro, festival, sergi, folklor gibi etkinliklere katılmak, tarihi yerleri ve toplumların yaşam biçimlerini görmek, geçmiş ve yaşayan uygarlıkların kültürel değerlerini tanımak için yapılan seyahatlerdir (Emekli, 2006:54). Edebiyat ile de sıkı bir bağa sahip olan kültür, insanları turizme teşvik eden önemli etkenlerden biridir.

3.2. Edebiyat Turizmi

Ulusal ve uluslararası yaygın bir faaliyet olarak turizm, çağdaş toplumların tanımlayıcı bir özelliğini yansıtmaktadır ve doğal çekicilikler turizm faaliyetlerinin

gerçekleştirilmesinde halen en önemli faktör olsa da kültürel çekiciliklere olan talep her geçen gün artmaktadır (Polat, 2021:647). Turizm ve kültür her zaman ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olmuştur. Kültürel çekicilikler, etkinlikler ve alanlar seyahat için önemli bir motivasyon sağlar ve seyahatin kendisi de kültürü oluşturur (Richards, 2018:12). Edebiyat turizmi genellikle genel kültür turizminin tematik bir varyasyonu olarak algılanır ve yazarın deneyimlediği yerleri ziyaret etmeyi ifade eder (Bonniot-Mirloup, 2016:3). Edebiyat turizminin önemli bir bileşeni olan müzeler, kültür ve turizmin de çok önemli unsurlarıdır. Ayrıca turizm ve müzeler karşılıklı olarak birbirinden faydalanmaktadır (Polat, 2021:648). Turizm sayesinde müzelerde sergilenen eserlerin bilinirliği artmakta, müzeler alternatif destinasyonlar yaratarak turist sayısını artırırken bulundukları bölgeye de ekonomik fayda sağlamaktadır (Kervankıran, 2014). Belli bir ölçüde kültür ve miras turizminin bir alt kümesi olan edebiyat turizmi (Immonen, 2018), eski veya çağdaş yazarların evleri, yazarın eserlerini yazmasına ilham veren yerler veya bir oyun, bir şiir, edebi bir kurgusal karakter ve bir olay örgüsüyle ilişkilendirilen yerler gibi edebiyatla ilgili yerleri ziyaret etmeyi amaçlayan bir turizm türüdür (Baleiro ve Quinteiro, 2018:30). Bu mekânları ziyaret etmek, okurlara hayranlık duydukları yazar ve/veya kurmaca karakterlerle etkileşim içinde olma, eşyalarına dokunma ve onları inceleme, yazarların edebi eserlerini nerede yazdıklarını, son dinlenme yerlerini veya uyudukları yatakları görme fırsatı vermektedir (Busby ve Klug, 2001:320). Edebiyat turizminin, edebi dünyayla bağlantısı olan veya edebi temsillerde kutlanan yerlerle ilişkilendirilen bir turizm biçimini ifade ettiği çıkarımı yapılabilir (Baleiro ve Quinteiro, 2018:31). Edebiyat turizmi, dünya klasik edebiyatına saygı olgusuna ve yerel edebi yaratıcılığı inceleme ve karşılama alışkanlığına dayanmaktadır (Chelnokova vd., 2020:588). Turistler edebiyat rotası boyunca bir gezi planladıklarında, yazarların yaşamlarıyla ilgili yerleri, kahramanlarının yaşam alanlarını ziyaret etmeyi, sanat dünyasının manzarasının atmosferine dâhil olmayı umarlar (Aslamova ve Karasev, 2015:162).

3.2.1. Edebiyat Müzeleri

Edebiyatın gerçek anlamda “turistik mekânlar” yaratma kapasitesi son yıllarda vurgulanmıştır ancak hala geniş bir büyüme payına sahiptir. Edebi miras, bir yerin gerçek mirasının bir parçasıdır ve tam da bu nedenle kültür turizmi ile uğraşanların gözünden kaçmıyor. Yazarlar ve eserleri bile ziyaretçileri harekete geçirebilmektedir (Capecchi, 2022:21). Herbert’e (2001) göre, insanlar edebî mekânları dört nedenle ziyaret etmektedirler. Yazarların yaşamlarıyla ilgili yerlere çekilmek birinci neden,

yazılı eser için bir ortam oluşturan bir yere çekilmek ise ikinci nedendir. Belli bir yazar ya da hikâyeden daha derin bir duyguya kapılmak için mekâna çekilmek üçüncü neden ve yazarın hayatındaki bazı dramatik durumlara verdiği önem nedeniyle bir mekâna çekilmekse dördüncü nedendir. Edebiyat turizmi uzun zaman önce ortaya çıktı, ancak 17. yüzyılda organize bir forma dönüştü (Chelnokova vd., 2020:588). Buna karşın o zamanlar profesyonel turizmin önemine ulaşmamıştı, çünkü profesyonel bir kariyere başlamadan önce sadece eğitilmiş genç insanlar edebi yerleri ziyaret etmek amacıyla seyahat ediyordu (Martyanova ve Chesnova, 2017:70).

Bir mekânın ruhunu bilmek demek, bir mekâna derinlik kazandırmak, başka türlü sahip olamayacağı bir yaşamı tanımak, onu tüm sayfalarında, zaman içinde katmanlanmış olarak okumak, sadece bugün gördüğümüz kapağa bakmak değildir (Capecchi, 2022:3). Belli bir binada önemli adamların geçtiğini, unutulmaz olayların yaşandığını, o zamanın yaşamına ait olan daha az alakalı olayların gerçekleştiğini, orada ressamların veya müzisyenlerin yaşadığını ve ilişkilerin iç içe geçtiğini bilmek orada, o binayı tarihin bir hazine sandığı yapar (Capecchi, 2022:4). Edebiyat müze evleri, hem bulundukları şehrin sanat kültürünü yansıtmaları hem de sanata ve sanatçıya verdiği değer açısından önemlidir (Aslan, 2019:54). Edebiyat müzeleri ve yazar müze evleri bulundukları şehrin edebi ve estetik kültürünün yaşandığı ve geliştiği yerlerdir ve edebiyat müzelerinin veya yazar müze evlerinin ünlü yazarlar adına farklı dünya ülkelerinde kurulduğu görülmektedir (Polat, 2021:648). Edebiyat müzeleri ve yazar müze evleri, turizmin gelişmesini teşvik ederek edebî miras turizminin gelişmesine katkı sağlamak ve bu sayede edebî kültür yerli ve yabancı turistler aracılığıyla önemli bir kitleye ulaşma şansı elde ederken, kültürel kazanımlar da elde edilebilmektedir (Burgul Adıgüzel, 2017:87). Bu bağlamda değerlendirildiğinde edebiyat müzelerinin hem bulundukları bölgede hem de ülke genelinde kültür ve tanıtım ürünleri arasında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir (Polat, 2021:649). Edebiyat müzelerinin koleksiyonlarında güncel yayınlar, kitaplar, çeşitli özel kalemler, yağ çubukları, not defterleri, gözlükler, daktilolar, mektuplar, müsveddeler ile antika değeri kazanmış eski el yazmaları ve matbu eserler de sergilenmektedir (Aslan, 2019:29).

Edebiyat müzeleri, yazarların kişisel eşyalarının ve eserlerinin ya da belli bir akım, zihniyet ve döneme ait eser ve belgelerin sergilendiği yerlerdir (Balcı ve Dilek, 2021:30). Edebiyat müzelerinin kuruluş amacı, sözlü ve yazılı edebî ürünler, bunları oluşturan yazar veya şairler ve yaratıldıkları ortamlar ile bir edebî kültürü korumak ve tanıtmaktır (Burgul Adıgüzel, 2020:50). Edebiyatın somut mekânları olan edebiyat

müzeleri, ziyaretçilerini ziyaret etme, görme, alma, hissetme, yorumlama gibi bedensel ve zihinsel faaliyetlere yöneltmekte ve bu durum son zamanlarda sayıları artan edebiyat müzelerini ön plana çıkarmaktadır (Balcı ve Dilek, 2021:30). Edebiyat müzeleri de okul dışı ortamlarda edebiyat eğitimi alan çocuk, genç ve yetişkinlerin önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmelidir (Burgul Adıgüzel, 2020:51).

3.2.1.1. Türkiye’deki Edebiyat Müzeleri

Coğrafyanın edebiyatta oynadığı önem öncülünden yola çıkarak, aslında edebiyatın mekânlar için ne kadar önemli olabileceği üzerinde durmak gerekir. Coğrafya edebiyatı etkilemişse ve edebi haritacılık bir metni ve bir yazarı daha iyi anlamamızı sağlıyorsa, bu varsayımdan başlayan ve yazıların sahip olduğu veya sahip olabileceği öneme odaklanarak bu ikiliğin terimlerini tersine çeviren bir düşünce olarak kaleme alındıkları yerler ilgiden yoksun değildir (Capecchi, 2022:2). Sanatçıların yaşamlarına gösterilen ilgi ve onlara verilen değer yaşam alanlarını değerli kılmış, yaşadıkları evlerin müzeye dönüştürülmesi uygun görülmüştür (Aslan, 2019:1). Bir yazarın evi, bir yazarın doğduğu, yaşadığı veya yazdığı ev olarak tanımlanabilir ve hayatının çoğunu geçirdiği ev veya memleketi olması gerekmez (Bonniot-Mirloup, 2016:4). Bu anma yerleri bazen sanatçı evleri, kültürel karşılaşma yerleri, araştırma merkezleri, festivaller, eğitim merkezleri gibi edebiyat tanıtımına adanmış yerlere dönüşebilir (Bonniot-Mirloup, 2016:5).

Edebiyat müzeleri genel edebiyat müzeleri ve yazar müze evleri olarak ikiye ayrılmaktadır ve bu müzelerin kuruluş amacı, işlevi, koleksiyon seçimi ve ziyaretçi profilleri genel olarak aynıdır (Balcı ve Dilek, 2021:32). Neubauer’e göre (2015) bu müzelerin iki farklı kategoride değerlendirilmesini sağlayan yegâne etken, birinin (yazar müze evleri) sadece bir yazarın hayatını sergilemesi, diğerinin (genel edebiyat müzeleri) ise belli bir dönemi, coğrafyayı, konuyu ya da yazar grubunu sergilemesidir. Genel edebiyat müzeleri ya da yazarların müze evleri, şair ve yazarların kalıcı yaşam alanlarına dönüşmekte ve müze işlevsel olduğu sürece ilgili yazarın hayatı, kişisel eşyaları, eserleri, eserlerinin etki boyutu hep aynı kalmaktadır (Balcı ve Dilek, 2021:33).

Tablo 1. Türkiye’deki Genel Edebiyat Müzeleri

Sıra No	Müze	Yeri	Kuruluş
1.	Tanzimat Müzesi	İstanbul	1952
2.	Divan Edebiyatı Müzesi	İstanbul	1975
3.	Karikatür ve Mizah Müzesi	İstanbul	1975

4.	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi	İstanbul		1988
5.	Dedeoğlu Şairler ve Yazarlar Evi	Kahramanmaraş		2012
6.	İzmir Basın Müzesi	İzmir		2012
7.	Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi	İstanbul		2012
8.	Şair ve Yazarlar Evi	Ankara		2017
9.	Nilüfer Edebiyat Müzesi	Bursa		2018
10.	Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi	Trabzon		2018
11.	Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi	Kahramanmaraş		2019

Kaynak: Balcı ve Dilek, 2021.

Tablo 1, Türkiye’de 11 adet genel edebiyat müzesinin olduğunu göstermektedir. İlk müze, 1952 yılında kurulan Tanzimat Müzesidir. Bu müzeyi 1975 yılında kurulan Divan Edebiyatı Müzesi ve Karikatür ve Mizah Müzesi takip etmektedir. 1988 yılında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi, 2012 yılında ise Dedeoğlu Şairler ve Yazarlar Evi, İzmir Basın Müzesi, Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi, Türkiye Yazarlar Sendikası Edebiyat Müzesi kurulmuştur. Ankara’da kurulan Şair ve Yazarlar Evi 2017 yılında, Bursa’da kurulan Nilüfer Edebiyat Müzesi ve Trabzon’da kurulan Muhibbi Edebiyat Müze Kütüphanesi 2018 yılında, Kahramanmaraş’ta kurulan Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi ise 2019 yılında hizmete açılmıştır. Genel edebiyat müzelerinin şehirlere göre dağılımına bakıldığında ağırlıklı olarak İstanbul ilinde toplandıkları görülmektedir. Kahramanmaraş ilimizde ise 2 adet genel edebiyat müzesi bulunmaktadır.

Kültürel birikim ve bunun sonucunda edebi üretim açısından zengin bir ülke olan Türkiye’de yazarların müze evleri gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Sait Faik Abasıyanık Müzesi, Fetih Cemiyeti Yahya Kemal Beyatlı Müzesi, Aşçıyan Müzesi (Tevfik Fikret) gibi müzeler Türkiye’deki yazar müze evlerinin başarılı örneklerindendir (Aslan, 2019:29).

Tablo 2. Türkiye’deki Yazar Müze Evleri

Sıra No	Müze	Yeri	Kuruluş
1	Mevlana Müzesi	Konya	1926
2	Aşçıyan Müzesi	İstanbul	1945
3	Adam Mickeiewickz Müzesi	İstanbul	1955

4	Ziya Gökalp Müzesi	Diyarbakır	1956
5	Sait Faik Abasıyanık Müzesi	İstanbul	1959
6	Hacı Bektaş-ı Veli Müzesi	Nevşehir	1964
7	Yunus Emre Müzesi	Eskişehir	1974
8	Cahit Sıtkı Tarancı Evi Kültür Müzesi	Diyarbakır	1974
9	Aşık Veysel Müzesi	Sivas	1982
10	Namık Kemal Evi Müzesi	Tekirdağ	1994
11	Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi	İstanbul	2000
12	Orhan Kemal Müzesi	İstanbul	2000
13	Necati Cumalı Anı ve Kültür Evi	İzmir	2004
14	Ahmet Kutsi Tecer Kültür Evi ve Müzesi	Erzincan	2007
15	Karagöz Müzesi	Bursa	2007
16	Rıfat Ilgaz Müzesi	Kastamonu	2008
17	Mehmet Akif Ersoy Müze Evi	Ankara	2009
18	Kemal Tahir Müzesi	İstanbul	2010
19	Ahmet Arif Edebiyat Müze ve Kütüphanesi	Diyarbakır	2011
20	Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi	İstanbul	2011
21	Karacaoğlu Edebiyat Müze Kütüphanesi	Adana	2011
22	Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi	Ankara	2011
23	Erzurumlu Emrah Edebiyat Müze Kütüphanesi	Erzurum	2012
24	Evliya Çelebi Edebiyat Müze Kütüphanesi	Kütahya	2013
25	Cemil Meriç Kültür Evi	Hatay	2014
26	Yahya Kemal Beyatlı Müzesi	İstanbul	2016
27	Tarık Dursun Yazar Evi	İzmir	2016
28	Hacı Bayram Veli Müzesi	Ankara	2017
29	Haldun Taner Müze Evi	İstanbul	2018
30	Enver Gökçe Müzesi	Erzincan	2018

Kaynak: Balcı ve Dilek, 2021.

Tablo 2’de Türkiye’de 30 adet yazar müze evinin olduğu görülmektedir. Tablo 2’de bu müze evlerin kronolojik sıralaması ve hangi şehirlerde oldukları da verilmiştir. Sadece bir yazarın kişisel eşyaları ve eserlerini sergileyen yazar müze evlerinin son yıllarda arttığı görülmektedir. Türkiye’de bulunan 30 adet yazar müze evinin 20 tanesi 2000 yılından sonra kurulmuştur. 2000 yılından önce kurulan yazar müze evi sayısı sadece 10’dur. Yazar müze evlerinin illere göre dağılımına baktığımızda, 9 adet müze evinin İstanbul’da yer aldığı görülmektedir. Ankara ve Diyarbakır’da 3 adet, İzmir ve Erzincan’da 2 adet, Hatay, Eskişehir, Konya, Sivas, Kastamonu, Adana, Tekirdağ, Bursa, Kütahya, Erzurum ve Nevşehir’de bir adet yazar müze evinin kurulduğu görülmektedir. Buna göre, 81 ile sahip Türkiye’de, sadece 15 ilde yazar müze evi bulunmaktadır.

Aşiyen Müzesi

Türkiye’deki yazar ve yaşadığı yer arasındaki bağı en iyi yansıtan müze evlerinden biri de Tefvik Fikret’in evi olan Aşyan müzesidir. İnsanlar ile yaşadıkları yer arasında kopmaz bir ilişki olduğu bilinmektedir. Bu özellik Tefvik Fikret ile Aşyan arasında edebiyatımızın hiçbir sanatçısında görülmeyen bir şekilde kurulmuştur (Törenek, 2011:9). Akay (2015) 1867 yılında İstanbul’da doğan Tefvik Fikret’in, Galatasaray Lisesi’nde iyi bir eğitim aldığını, lise yıllarında hem Türk hem de Fransız edebiyatına ilgi duymaya başladığını belirtmiştir. Galatasaray Lisesi ve Robert Kolej’de öğretmenlik, Servet-i Fünun dergisinde editörlük yapan Tefvik Fikret, Robert Kolej’de göreve başladıktan sonra toplumdan giderek uzaklaştı (Balcı ve Dilek, 2021:53). Akyüz’e göre (1947) Tefvik Fikret, bu durumun hem kendi mizacından hem de kurumun getirdiği kültürel farklılıktan kaynaklandığını belirtmiştir. Bu durum sonucunda yazar Aşyan’a taşınmış ve ölümüne kadar orada yaşamıştır (Balcı ve Dilek, 2021:54). Modern Türk şiirinin bu çok önemli figürü maalesef zamanında teşhis konulamayan şeker hastalığı nedeniyle kırk sekiz yaşında aramızdan ayrılmıştır (Sazyek, 2020:965).

Yazar Tefvik Fikret’in evi olan Aşyan Müzesi’nin planları yazarın kendi kararları çerçevesinde düzenlenmiş, zevkine göre tasarlanmış ve dekorundan peyzajına kadar yazarı yansıtmaktadır (Aslan, 2019:54). Ev üç katlıdır, bodrum yemek odası, mutfak, çamaşırhane ve kilerden oluşmaktadır. Zemin kat, oturma odası ve salondan oluşmaktadır. Üst katta iki oda ve bir koridor bulunmaktadır. Yazarın yaşadığı dönemde evin bu bölümleri orijinal haliyle kullanılmış ancak yazarın vefatından sonra bir süre eşi bu evde yaşamış, daha sonra ev ve eşyaların birçoğu sahipsiz kalmıştır (İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021).

Aşyan’ın türbe, hücre ve mabet haline gelmesinin teşbih edilmesi Tefvik Fikret’in şahsıyla ilgilidir (Törenek, 2011:9). Bekiroğlu’na göre (1988) Aşyan, yazar yaşarken olduğu gibi vefatından sonra da bir süre ilgi odağı olmaya devam etmiş ve Aşyan’da özellikle ilk üç yıldönümünde pek çok arkadaşı ve hayranının katılımıyla anma programları düzenlenmiştir. Aşyan, 1945 yılında İstanbul Belediyesi tarafından müzeye çevrilmiş ve 19 Ağustos 1945’teki açılış törenine dönemin Milli Eğitim Müdürü Hasan Ali Yücel katılmıştır (Balcı ve Dilek, 2021:54).

Tablo 3. Aşyan Müzesi’nde sergilenen koleksiyon

Zemin Kat:	• İdari işler ofisi olarak kullanılmaktadır.
-------------------	--

Birinci Kat Edebiyat-ı Cedide Salonu Birinci Kat Abdülhak Hamit Salonu	• Rezaizade Ekrem'in yağlı boya tablosu • Duvarlarda Edebiyat-ı Cedide yazarlarının fotoğrafları • Recai Rezaizade Ekrem'in mührü, kalemtraş ve kalemleri • Fikret'in çağdaş yazarlarına gönderdiği mektuplar ve kendisine gönderilen mektuplar • Samipaşazade Sezai'den Abdülhak Hamit'e mektup • Süleyman Nazif'in mektupları • Tevfik Fikret portresi • Abdülhak Hamit'in büstü, saati, vekil rozeti, kalemlik ve mühürleri • Yağlı boya portreler, fotoğraflar ve çalışma masası • Abdülhak Hamit'in bazı eserlerinin müsveddeleri • Abdülhak Hamit'in üniforması ve elbiseleri
Birinci Kat Nigar Hanım Salonu	• Nigar Hanım'ın karakalem portresi • Rezaizade Ekrem'in imzalı fotoğrafı • Türkoloji âlimi Dr. Knoş ve Ahmet Mithat Efendi'nin imzalı fotoğrafı • 1000 kadar kitap
İkinci Kat	• Koltuklar • Kartpostalları büyüterek yaptığı resimler • Kendi fotoğrafları • Halife Abdülmecid'in "Sis" şiirinden esinlenerek yaptığı "Sis" tablosu • Fikret'in matbu eserleri ve kendi yazma şiirleri • Tevfik Fikret'in Rikkat Hanım'ın yağlıboya tablosu • Aşyan'ın taslakları ve Fikret'in çizdiği planlar • Mihri Hanım'ın şairin yüzünden aldığı maskenin kopyası • Yazı tahtası parçaları • Öldüğü yatak • Kendi yaptığı yağlı boya tablolar ve çizimler ile karısının ve oğlunun portreleri

Kaynak: Balcı ve Dilek, 2021.

Tablo 3'te Aşiyen Müzesi'nin zemin kat, Edebiyat-ı Cedide Salonu, Abdülhak Hamid Salonu, Nigar Hanım Salonu ve ikinci kat olmak üzere beş bölümden oluştuğu görülmektedir. Zemin kat, idari işler ofisi olarak kullanılmaktadır. Edebiyat-ı Cedide Salonu'nda Edebiyat-ı Cedide yazarlarının fotoğrafları, Recaizade Ekrem'in yağlı boya tablosu, çağdaş yazarlara mektuplar ve Tevfik Fikret portresi yer almaktadır. Abdülhak Hamid Salonu, Abdülhak Hamid'in kişisel eşyaları, üniforma ve kıyafetleri ile bazı eserlerinin taslaklarından oluşmaktadır. Nigar Hanım'ın karakalem portresi, fotoğrafları ve 1000 kadar kitabı bulunan Nigar Hanım'ın salonu aynı zamanda okuma odası olarak da kullanılmaktadır. İkinci kat Tevfik Fikret'in çalışma odası ve yatak odalarından oluşmaktadır. Bu katta koltuklar, yağlıboya tablolar, çizimler, fotoğraflar, Aşiyen'in taslak ve planları, Fikret'in matbu eserleri ve kendi el yazması şiirleri bulunmaktadır.

3.2.1.2. Avrupa'daki Edebiyat Müzeleri

Avrupa'daki edebiyat müzelerinin sayısal olarak dağılımına baktığımızda 1010 adet yazar müze evinin ve 201 adet genel edebiyat müzesi olmak üzere toplamda 1211 adet müze olduğu görülmektedir. Genel edebiyat müzeleri ve yazar müze evlerinin ülkelere göre dağılımına baktığımızda ise 261 adet yazar müze evi ve 68 adet genel edebiyat müzesi ile toplamda 329 adet edebiyat müzesi bulunduran Almanya listenin başında gelmektedir. İkinci sırada ise Fransa gelmektedir. Fransa'da ise 7 genel edebiyat müzesi ve 166 yazar müze evi olmak üzere toplamda 173 edebiyat müzesi bulunmaktadır. 11 genel edebiyat müzesi ve 70 yazar müze evi ile toplam 81 edebiyat müzesine sahip olan İngiltere en çok edebiyat müzesine sahip üçüncü ülkedir. Avrupa'nın en önemli yazar müze evlerinden Kafka müzesine ev sahipliği yapan Çekya'da ise 12 yazar müze evi ve 2 adet genel edebiyat müzesi bulunmaktadır (Balcı ve Dilek, 2021:91).

Kafka Müzesi

20. yüzyıl edebiyatının önemli isimlerinden olan ve fantastik unsurları realist akımla harmanlayarak sürrealist karakterler yaratan Franz Kafka, 1883 yılında doğdu (Kafkamuseum, 2021). Bir Çek yazar olarak Franz Kafka, Goethe'den bu yana en büyük Alman edebi şahsiyeti olarak kabul edilir ve dünya görüşünün yanı sıra edebiyatı şekillendirmedeki etkileri nedeniyle 20. yüzyılın başlarından itibaren en önemli isimlerden biridir (Joshi, 2021:60). Kırsal işçi sınıfından gelen babasının baskısıyla içe dönük ve duygusal bir çocukluk geçiren Kafka, 15 yaşında yazmaya başladı (Aslan, 2019:53). Yalnızlık duygusunun kendisini yazmaya sevk ettiğini söyleyen Kafka, "Kıyamet" ve "Dönüşüm" gibi özgün eserlerin şaheserlerini üretti (Tokdemir ve Diler,

2003:4). Kafka'nın yaşam öyküsü incelendiğinde, "Dönüşüm" adlı öyküde Kafka'nın kendi yaşamıyla paralel pek çok ögenin bulunması dikkat çekicidir (Wagenbach, 1984:45). Bu iki çalışmadaki ortak tema, ailenin yaşam üzerindeki etkisini belirlemektir. Yazarın diğer çalışmaları, otorite ve baskının olduğu yerde başarının imkânsızlığı üzerinedir (Tokdemir ve Diler, 2003:5).

Kafka Müzesi, 2005 yılında Vltava Nehri yakınlarındaki Herget Brickworks Apartmanı'nda açılmıştır. Müzedeki kalıcı sergi, Varoluşsal Mekân ve İmgesel Topografya olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır (Aslan, 2019:53). Kalıcı sergi, 1883-1924 yılları arasındaki dünyayı anlatıyor. Kafka'nın daha önce görülmemiş erken dönem eserleri, mektupları, günlükleri, el yazmaları, fotoğrafları ve çizimlerine yer veriliyor (Kafka müzesi, 2022). Sergi, görsel ve işitsel öğelerle zenginleştirilmiş etkili bir sunuma, sergiye özel oluşturulmuş müziklere ve 3D sistemlere sahip. Çek Cumhuriyeti'ndeki Kafka Müzesi'nde ise yazarı yansıtan bir sergi tercih edildi (Kafka müzesi, 2022). Statik yazar evi müze atmosferi, müze ses efektleri kullanılarak dağıtılmıştır (Aslan, 2019:52).

Tablo 4. Kafka Müzesi'nde sergilenen koleksiyon

Varoluşsal Mekan	- Bu bölüm yazarın hayatına odaklanmaktadır. - Yazarın hayatındaki biyografik ve kronolojik olaylar hakkında bilgiler. - Yazarın ana eserleri - Yazarın eserlerinin ilk baskılarının çoğu - Prag'da daha önce hiç sergilenmemiş günlükler, el yazmaları, fotoğraflar ve çizimler - Aşıklar, aile üyeleri, arkadaşlar ve yayıncılarla kapsamlı yazışmalar
İmgesel Topografya	- Bu bölüm, Kafka'nın zihnindeki şehri anlatır. 3 boyutlu enstalasyonlar - Sergi için özel olarak hazırlanmış görsel-işitsel eserler ve film müziği

Kaynak: <https://kafkamuseum.cz/en>

Tablo 4, Kafka müzesinin Varoluşsal Mekân bölümü ve İmgesel Topografya bölümü olmak üzere iki farklı bölümden oluştuğunu ve ilk bölümün yazarın hayatına odaklanırken, ikinci bölümün Kafka'nın zihnindeki şehri anlattığını göstermektedir.

Varoluşsal Mekân, yazarın hayatındaki biyografik ve kronolojik olayları, eserlerinin ilk baskılarını, günlüklerini, el yazmalarını, fotoğraflarını, çizimlerini ve mektuplarını içerir. Bunların yanı sıra yazarın iç dünyasını anlatan başlıca eserlerine de bu bölümde yer verilmektedir (Aslan, 2019:52). Bu bölüm yazarın hayat hikâyesi neydi, şehrin yazarın hayatını nasıl etkilediğini ve hayatını nasıl şekillendirdiğini, şehrin yazarın dönüştürme gücüne etkisinin ne olduğu gibi sorulara cevap vermektedir (Kafka müzesi, 2022). İmgesel Topografya bölümü ise 3 boyutlu kurulumlar, görsel-işitsel parçalar ve sergiye özel hazırlanmış müziklerden oluşuyor. Bu bölüm şehrin binalar, köprüler ya da anıtlar yerine hiçliğe dönüşmesidir. Çünkü Kafka, kitaplarında istisnalar dışında anlattığı yerlere isim vermemiş, karakterlerin iç dünyasına odaklanmış ve şehri değil insanı öne çıkarmayı seçmiştir (Kafka müzesi, 2022).

3.3. Edebi Alanlar

Bir edebiyat alt türü olan edebi alanlar, edebiyat/yazar sokakları, eser bağlantılı alanlar, yazar mezarları ve yazar ve şairleri anmak için yapılan anıtlar şeklinde gruplandırılır.

3.3.1. Türkiye’deki Edebi Alanlar

Türkiye’de üç adet şair sokağı/parkı bulunmaktadır. Bunlar *Ozanlar Yolu*, *Avanos Şairler Sokağı* ve *Beşiktaş Şairler Sofrası*’dır. Eser bağlantılı alanlara baktığımızda ise Türkiye’nin birçok ilinde sayısız edebi alan bulunmaktadır. Örneğin, Beyoğlu Attila İlhan şiirlerinin vazgeçilmez mekân kurgularındandır. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Beş Şehir* eserinde Konya, Erzurum, İstanbul, Ankara ve Bursa mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir başka edebi alan olan yazar mezarlarına baktığımızda, İstanbul devasa bir turistik destinasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. İstanbul’da yazar mezarlarının olduğu mezarlıklardan bazıları şunlardır (Balcı ve Dilek, 2021:114):

Bakırköy Mezarlığı: Cenap Şehabettin, Halit Ziya Uşaklıgil.

Büyükkada Mezarlığı: Melih Cevdet Anday.

Çengelköy Mezarlığı: Kemalettin Tuğcu, Dilaver Cebeci.

Edirne Kapı Mezarlığı: Oğuz Atay, Mehmet Akif Ersoy, Baki.

Eyüp Mezarlığı: Ahmet Haşim, Necip Fazıl Kısakürek.

Heybeliada Mezarlığı: Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi Gürpınar.

Karacaahmet Mezarlığı: Nabi, Nedim, Reşat Nuri Güntekin, Fazıl Hüsnü

Dağlarca, Cemil Meriç, Tarık Buğra, Oktay Rıfat Horozcu.

Kulaksız Mezarlığı: Cemal Süreyya.

*Rumelihisarı Mezarlığı: Turgut Uyar, Attila İlhan, Orhan Veli Kanık,
Zincirlikuyu Mezarlığı: Rifat Ilgaz, Yaşar Kemal.*

3.3.2. Avrupa’da Edebi Alanlar

Edebi eserlerde ortaya çıkan mekân olgularına baktığımızda Avrupa’da birçok örnekle karşılaşmaktayız. İngiltere örneğini incelediğimizde birçok tanınmış birçok yazar ve bu yazarların eserlerinde geçen sayısız mekân görmekteyiz. Örneğin Londra şehri edebi anlamda Charles Dickens’in eserleri ile bütünleşmiştir. Rusya’nın Petersburg şehri ise Dostoyevski’nin birçok ünlü romanında detaylı bir şekilde tasvir edilmiştir. Fransız yazarlarının eserlerinde de Paris en sevilen mekân olarak göze çarpmaktadır. Edebiyat turları kapsamında en fazla turist çeken kentlerden biri olan Dublin’de birçok yazarın eserlerinde mekân olarak kullanılan şehirlerden biridir. Franz Kafka’nın doğduğu ve mezarının olduğu şehir olan Prag da Kafka ile bütünleşmiş bir mekândır (Balcı ve Dilek, 2021:134).

Şair, yazar, siyasetçi, sporcu, sanatçı gibi toplumun farklı kesimlerinden insanların mezarlarının bulunduğu mezarlıklar da turist çeken edebi alanlardandır. Avrupa’daki ünlü mezarlıklardan birkaçı şu şekildedir:

Père Lachaise: Paris

Père Lachaise Mezarlığı 1803 yılında Paris’in merkezinde kurulmuştur. Bugün Père Lachaise’ye gelen bir ziyaretçi, sırayla şapel tarzı mezarlar, bronz ve mermer portreler ve ölümlere adanmış anıtsal heykellerle karşılaşmaktadır. Honoré de Balzac’tan Jim Morrison’a birçok büyük kültürel kahramanın etkileyici mezarlarıyla dikkat çeken Paris Mezarlığı, genellikle bir açık hava müzesi gibi, on dokuzuncu yüzyılın büyük Fransız sanatçılarının eserlerinin görülebileceği bir heykel bahçesi olarak ele alınmaktadır. Bugün Père-Lachaise’de yürürken, sitenin bir mezarlık olduğu neredeyse unutulmaktadır, buna karşın bu yaklaşık 110 dönümlük parkta bir milyondan fazla insanın mezarı vardır (Alexander, 2018:16).

Highgate Mezarlığı: Londra

Highgate mezarlığı 20 Mayıs 1839 yılında Londra’da açılmıştır. 26 Mayıs 1839’daki ilk cenaze töreni, otuz altı yaşında vefat eden Elizabeth Jackson’a aittir. Mezarlığın mimari özelliklerine baktığımızda, biri İngiltere Kilisesi ve diğeri muhalifler için olmak üzere iki şapel, Tudor Gotik tarzında inşa edilmiş, ahşap taretler ve merkezi bir çan kulesi ile süslenmiş bir bina içinde yer almaktadır. Çan kulesinin altındaki kemer ise, mezarlığa heybetli bir giriş sağlamaktadır. Arazinin merkezinde, geniş bir geçidin

her iki yanında büyük bir kemerle girilen on altı tonozdan oluşan heybetli bir yapı olan Mısır Caddesi yer almaktadır. English Heritage, Highgate Mezarlığı'nı 1. derece sit alanı olarak listelemiştir ve restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Mezarlığın her iki tarafı, haftalık olarak yapılan definlerle aktif mezarlık alanları olarak açık kalmaktadır (Highgate-cemetery.org, 2022).

Der Friedhof Ohlsdorf: Hamburg

Ohlsdorf Mezarlığı muhteşem manzarası, güzel heykelleri ve ünlülerin mezarlarıyla tanınır. Her yıl yaklaşık iki milyon kişi mezarlığı ziyaret ediyor. Ohlsdorf Mezarlığı 1877 yılında kurulmuştur. Tüm mezheplere açıktır. Mezar alanı yaklaşık 400 hektarlık bir alanı kaplar ve dünyanın en büyük ve en güzel mezarlıklarından biridir. On iki şapel, üç müze ve yirmiden fazla ulustan askerlerin mezarları, dünyanın her yerinden ziyaretçilerin Ohlsdorf'a gelme sebepleri arasındadır. Mezarlığın 17 km'lik yol ağı içerisinde araç trafiğine izin verilmektedir. Arabalar mezarlığa dört giriş kapısından birinden erişmektedir. 1877'deki açılışından bu yana Ohlsdorf Mezarlığı'nda yaklaşık 1,4 milyon cenaze töreni yapıldı ve şu anda 256.000 mezar bulunmaktadır. Mezarlık sadece mezarlık olarak değil aynı zamanda dinlenme yeri olarak da kullanılmaktadır. Muhteşem ağaçları ve ormangülü çalıları, etkileyici mozoleleri, melek heykelleri, göletleri ve kuşları ile Ohlsdorf Mezarlığı bir doğa ve huzur vahasına benzemektedir (ohlsdorf-cemetery.org, 2022).

3.3.3. Edebiyat Festivalleri

Her yaş grubundan okura hitap eden edebiyat festivalleri Türkiye'de dâhil olmak üzere birçok ülkede her yıl belli tarihlerde düzenli olarak yapılmaktadır.

3.3.3.1. Türkiye'deki Edebiyat Festivalleri

Edebiyat festivalleri Türkiye'de son yıllarda önem verilmeye başlanan ve yaygın olmaya başlayan etkinliklerdendir. Edebiyat festivalleri ziyaretçilerine önemli katkılar sunmaktadırlar. Bu festivalleri ziyaret eden insanlar hem zengin bir içerikle karşılaşmakta hem de birçok kitap yazarı ile etkileşime girme şansı yakalamaktır. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de düzenlenen edebiyat festivalleri verilmiştir (Balcı ve Dilek, 2021:259).

Tablo 5. Türkiye'deki Edebiyat Festivalleri

Festival Adı	Yıl	Yer
İstanbul Comics and Art Festival	2016'dan beri	İstanbul
İstanbul Şiir ve Edebiyat Festivali	2019'dan beri	İstanbul
Kara Hafta Edebiyat Festivali	2014'ten beri	İstanbul
LiteraTür Online Çocuk Edebiyatı	2020'den beri	Online

Festivali		
Ordu Uluslararası Edebiyat Festivali	2010-2014	Ordu
Orhan Kemal Edebiyat Festivali	2016'dan beri	Adana
Pendik Edebiyat Festivali	2019'dan beri	İstanbul
Roman Kahramanları İstanbul Edebiyat Festivali	2015'den beri	İstanbul
Uluslararası İstanbul Tanpınar Edebiyat Festivali	2009'dan beri	İstanbul
Uluslararası İzmir Edebiyat Festivali	2016'dan beri	İzmir
Uluslararası Trabzon Edebiyat Festivali	2014'den beri	Trabzon
Yaşar Kemal Kültür, Sanat ve Edebiyat Festivali	2020'den beri	Adana

Kaynak: Balcı ve Dilek, 2021.

Tablo 5 Türkiye’de düzenlenen edebiyat festivallerine, nerede ve hangi yıllardan beri düzenlendiğini göstermektedir. Türkiye’de düzenlenen festivallere bakıldığında en fazla festivalin İstanbul’da düzenlendiği görülmektedir. İstanbul’da düzenlenen festival sayısı 6 iken, Adana’da 2, Ordu, Trabzon ve İzmir’de birer adet edebiyat festivali düzenlenmektedir.

3.3.3.2. Avrupa’daki Edebiyat Festivalleri

Avrupa’nın neredeyse her ülkesinde düzenlenen edebi etkinliklerin başında gelen edebiyat festivalleri bazı ülkelerde hemen hemen her şehirde düzenlenmektedir. Bu festivallerin en önemli ve popüler olanları ise şunlardır: Galler’de düzenlenen Hay Festivali, Almanya’da gerçekleştirilen Berlin Uluslararası Edebiyat Festivali, İskoçya’da düzenlenen Edinburgh Uluslararası Kitap Festivali ve İspanya’da gerçekleştirilen Kozmopolis Edebiyat Festivali’dir.

Hay Festivali: Galler

Hay Festivali ilk olarak Galler’in 1970 yılında kitap köyü unvanını alan Hay-on-Wye kasabasında 1998 yılının Mayıs ayında düzenlenmiştir. Her yıl Mayıs ayının sonunda ya da Haziran ayının başında Galler’de düzenlenen bu festival, zamanla Danimarka, İspanya, Hırvatistan, Kenya, Meksika ve Peru gibi ülkelerde de düzenlenmeye başlanmıştır. Bağımsız, misyon odaklı bir hayır kurumu olan Hay Festivali, dünya çapında sürdürülebilir etkinlikler ve projelerle okurlara hem ilham vermeyi hem de onları eğlendirmeyi amaçlamaktadır. Yeni fikirleri keşfetmek için yenilikçi platformlar sunan Hay Festivali, izleyicileri dünyayı olduğu gibi ve olabileceği gibi hayal etmeye davet eden bir festivaldir. Değişim için adeta bir katalizör görevi gören festival, herkese açık ve erişilebilir bir topluluk olarak çalışmalarını sürdürmektedir (hayfestival.org, 2022).

Berlin Uluslararası Edebiyat Festivali: Almanya

Berlin Uluslararası Edebiyat Festivali, 2001 yılından beri her yıl Eylül ayında düzenlenmektedir ve festival 11 günlük bir süreyi kapsamaktadır. Tiyatrolarda, müzelerde, konser salonlarında ve hatta hapishanelerde bile etkinliklerine devam eden festival her yıl 11 gün boyunca Berlin'deki kültürel hayatı ele geçirmektedir. Bu süre boyunca her şey büyük bir ortak tutku olan edebiyat etrafında dönmektedir. Berlin Uluslararası Edebiyat Festivali, dünyanın en önemli edebi etkinliklerinden biri olarak gösterilmektedir. Kapsamlı üslup ve tematik yelpazesi ile benzersiz bir festival niteliğindedir. Programda, edebiyatta Nobel Ödülü kazanan yazar ve şairlerin katılımıyla yapılan yuvarlak masa tartışmalarından tutun da okumayı ve edebiyat öğretimini teşvik etmeyi amaçlayan sayısız etkinliğe yer verilmektedir (literaturfestival.com, 2022).

Edinburgh Uluslararası Kitap Festivali

İlk olarak İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta 1997 yılında düzenlenen Edinburgh Uluslararası Kitap Festivali, kar amacı gütmeyen tescilli bir yardım kuruluşudur. Yazılı sözü, edebiyatı ve fikirleri kutlayan özgün bir uluslararası vitrin görevi görmektedir. Önde gelen ve gelişmekte olan uluslararası, İngiliz ve İskoç yazarları ve düşünürleri, kapsamlı bir halka açık etkinlik programında birbirlerine ve izleyicilere ilham vermek için bir araya getirmektedir. Kitap Festivali'nin Baillie Gifford çocuk programı yazar etkinlikleri, etkinlikler ve atölyeler, bebeklerden gençlere kadar her yaştan genç izleyici kitlesi için üretilmekte ve her yıl yaklaşık 20.000 aile izleyicisini çekmektedir. Ayrıca, her yıl yaklaşık 14.000 çocuğunun katıldığı ilk ve orta öğretim öğrencileri için kapsamlı bir okul programı oluşturulmuştur (edbookfest.co.uk, 2022).

Kozmopolis Edebiyat Festivali: İspanya

Kosmopolis Edebiyat Festivali, 2002'den beri Barcelona'da iki yılda bir düzenlenen bir edebiyat etkinliğidir. Düzenlendiği yıl boyunca festival ruhunu canlı tutan programlar yapılmaktadır. Kosmopolis festivaki, düzenlendiği ilk günden beri yazarları, şairleri, bilim adamlarını, müzisyenleri, film yapımcılarını, oyun yazarlarını, hikâye anlatıcılarını, çizgi roman sanatçıları, senaryo yazarlarını, gazetecileri, aktörleri, kütüphanecileri ve editörleri günümüz gerçekliğinin temel sorunlarını tartışmak ve kutlamak için bir araya getirmektedir. Festival, her yeni gezisinde 2002'de yaratılmasına neden olan ruhu keşfetmekte, sanat ve özgürlükle bir buluşma sunmaktadır (kosmopolis.cccb.org, 2022).

4. BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Bibliyometrik analiz, son yıllarda bilimsel araştırmalarda büyük bir popülerlik kazanmıştır (Donthu vd., 2020) ve popülerliği Gephi, Leximancer, VOSviewer gibi bibliyometrik yazılımların ve Scopus ve Web of Science gibi bilimsel veri tabanlarının ilerlemesi, kullanılabilirliği ve erişilebilirliğinden gelmektedir. Ayrıca bibliyometrik metodolojinin bilgi biliminden iş dünyasına kadar disiplinlerarası bir şekilde yayılması da bu analiz tekniğinin önemini artırmaktadır.

Akademisyenler bibliyometrik analizi, makale ve dergilerde ve araştırma bileşenlerinde ortaya çıkan eğilimleri ortaya çıkarmak ve mevcut literatürde belirli bir alanın entelektüel yapısını keşfetmek gibi çeşitli nedenlerle kullanırlar (Donthu vd., 2020; Verma ve Gustafsson, 2020). Bibliyometrik analizde yer alan veriler, büyük veri setleridir ve doğası gereği nesnel (örneğin, alıntı ve yayın sayıları, anahtar kelimeler ve konuların olması), ancak yorumları genellikle bilgilendirilmiş teknikler ve prosedürler aracılığıyla oluşturulan hem objektif (örn. performans analizi) hem de sübjektif (örn. tematik analiz) değerlendirmelere dayanır.

Library Trends'in bibliyometriye ayrılmış 1981 sayısında, Schrader (1981) kısa ve spesifik olmayan bir tanım geliştirdi: "kaydedilmiş söylemin bilimsel çalışması." Boyce ve Kraft ise (1985), iletişim ile onun fiziksel tezahürleri arasındaki farkı ifade ederken, çok genel bir tanımda bulunmaktadır: "Bibliyometri, yazılı iletişimin nicel çalışmasıdır". Aynı doğrultuda bir diğer tanım ise De Glas (1986) tarafından yapılmıştır. Buna göre genel anlamda bibliyometri, kapsamlı literatür yapılarında sistematik kalıpların araştırılması olarak tanımlanabilmektedir.

4.1. Bibliyometrinin Tarihçesi

Bibliyometri kavramı, Yunanca ve Latince dillerinde kitap anlamına gelen "biblion" ve ölçü bilimi anlamındaki "metrics" kelimelerinin bir araya gelmesi ile türetilmiştir (Sengupta 1992:76). Bibliyometri terimi ilk olarak Pritchard tarafından 1969 yılında kullanılmıştır. Pritchard (1969:348), "Statistical Bibliography or Bibliometrics?" isimli eserinde bibliyometriyi şu şekilde tanımlamaktadır: İstatistiğin ve matematiğin kitaplara, makalelere ve diğer iletişim araçlarına uygulanması. İlgili kavram, her ne kadar 1900'lerin sonlarında alanyazına dâhil olsa da bibliyometrik uygulamalar, hesaplamalar ve ölçümlerin kökeni 1870'lere kadar uzanmaktadır. Bibliyometrik analiz çalışmalarının Francis Galton tarafından başlatıldığı düşünülmektedir. Galton bilimi ölçmeye yönelik ilk adımlarını 1870'lerde yazdığı

"Hereditary Genius" (1869) ve "English Men of Science" (1874) adlı yapıtlarıyla atmıştır (Gorraiz 2011; Godin 2007:692). Galton'un çalışmalarından sonra bibliyometrik uygulamalar görülmektedir. En eski tarihli örnek olarak 1896'da Campbell tarafından yazılan eser "The Theory of the National and International Bibliography" (Ulusal ve Uluslararası Bibliyografya'nın Teorisi) verilebilir (Sengupta 1992:75). Bir başka örnek ise, 1917'de Cole ve Eales tarafından yazılan ve anatomi alanında 1550-1860 yıllarını kapsayan yayınlardaki alıntıların analiz edildiği "Karşılaştırmalı anatomi tarihi. Bölüm I: Literatürün istatistiksel bir analizi" adlı eserdir (Cole ve Eales 1917:578).

20. yüzyıldan 21. Yüzyıla kadar bibliyometri tanımı alanyazında çok farklı şekillerde ele alınmıştır. Fairthorne (1969), bibliyometriyi "kaydedilmiş söylemlerin ve bunlarla ilgili davranışsal özelliklerin sayısal ya da nicel olarak ele alınması" olarak tanımlamaktadır. Pritchard ise, 1972 yılında "Bibliometrics and Information Transfer" (Bibliyometrik ve Bilgi Transferi) adlı yayınında bibliyometriyi bir çeşit ölçüm bilimi olarak ele almaktadır.

21. yüzyıla gelindiğinde ise 2002 yılında McBurney ve Novak bibliyometriyi "yayın modellerinin istatistiki olarak ele alınması ve incelenmesi" şeklinde olarak tanımlamaktadır. Bibliyometri, iki şekilde değerlendirilebilir: Çalışmalara yapılan atıfların analizi kullanılarak, belirli bir kurum ya da dergiye ait makalelerin başka araştırmacıların çalışmalarında ne derece etkili olduğunu anlamak ve ikinci olarak da kurumun ya da derginin yayınladığı makale sayısını belirlemek. (McBurney ve Novak, 2002:108)

Al ve Tonta (2004:19)' ya göre ise bibliyometri, belgelerin ya da yayınların atıf yapılan kaynaklar, konu, yayın bilgisi, yazar bilgisi vb. gibi özelliklerin niceliksel açıdan analizi ile ilgilidir. Bu analizler sayesinde, eldeki verilere dayanarak, incelenmekte olan disiplinde bilimsel iletişim sürecinin gelişimi araştırılabilir.

Bibliyometrik analiz yöntemi, akademik bir alanda yayımlanmış araştırmaların ve çalışmaların birtakım özelliklerinin (örneğin: yıllara göre yayımlanan eser sayısı, konular, araştırmalara katkı sağlayan kurumlar, çalışmaların kaç yazarlı olduğu, anahtar kelimeler, vs.) istatistiksel değerlendirmeleri yapılarak çeşitli bulgular elde edilmesi ve bunların raporlaştırılmasıdır (Barca ve Hızıroğlu, 2009:116).

Günümüzde bibliyometrinin tanımı yapılırken genellikle Pritchard'ın tanımı üzerinden gidilmektedir. Oxford sözlüğündeki tanımıyla "makaleler, kitaplar veya diğer yayınların istatistiksel analizi" (OECD, Erişim: 23.08.2022) şeklindeyken, Türkiye'de

bibliyometri çalışmaları gerçekleştiren TÜBİTAK ULAKBİM, “Belirli bir dönemde, belirli bir bölgede ve belirli bir alanda kişiler ya da kurumlarca üretilmiş yayınların, makalelerin ve diğer akademik çalışmaların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal bir analizi” şeklinde tanımlamaktadır (ULAKBİM, Erişim: 23.08.2022). Murat Yılmaz (2019:43) “üretilen bilginin çeşitli faktörlerce dağılımını nicelik açısından saptayan bir inceleme alanı” olarak tanımlamaktadır. Özlem Gökkurt (1994:54) bibliyometriyi “sayısal analizlerin bilim konularıyla alakalı kitap ve diğer kaynaklar üzerinde uygulanmasıyla ilgili bilim dalı”, Zupic ve Cater (2014:430) “yayınlanmış araştırmaların izlenmesi, değerlendirilmesi ve tanımlanması için niceliksel ve aritmetik bir yaklaşım vaat eden analiz yöntemi” şeklinde açıklamaktadır. Tunç (2012) ise birçok tanımlamanın ortak şekli olarak “yayın ölçüm bilimi” şeklinde özetlemektedir.

Tüm bu tanımlamalardan yola çıkılarak 20. Yüzyılın başlarından günümüze, bibliyometri tekniği çok farklı şekillerde ele alınsa da aslında bilimsel üretime dayalı istatistiksel analiz çalışmaları şeklinde ortak görüşte birleşildiği ifade edilebilir. Bibliyometrik yöntemlerin hâlihazırda “bibliyometri” alanına uygulanıyor olması, disiplinin hızlı gelişimini de göstermektedir. Hızla gelişen bu alandaki çalışmalar üç ana grupta ele alınmaktadır.

4.1.1. Bibliyometriciler (Bu alanda çalışanlar) için Bibliyometri:

Temel bibliyometrik araştırmanın alanıdır ve geleneksel olarak klasik hibelerle finansal olarak desteklenmektedirler. Yöntemsel araştırma genellikle bu alanda yapılmaktadır (Glanzel, 2003:9).

4.1.2. Bilimsel Bilgi için Bibliyometri:

Bilimsel bilgi araştırmacıları, bibliyometride en çeşitli ilgi grubunu oluşturmaktadır. Bu alan, bilimsel bilginin metrik anlamda bir uzantısı olarak düşünülebilir. Burada ayrıca bilgiye erişimde nicel araştırmalarla ortak bir sınır alanı bulunabilmektedir (Glanzel, 2003:9).

4.1.3. Bilim Yönetimi için Bibliyometri:

Alandaki en önemli konu olan araştırma değerlendirme alanıdır. Burada ön planda olan şey bilimin kurumsal, bölgesel ve ulusal yapılarıdır (Glanzel, 2003:9).

5. BULGULAR ve YORUM

5.1. İncelenen Yayınlar

Ulusal Tez Merkezi ve Google Akademik veri tabanlarında Edebiyat Turizmi ve Literary Tourism ifadeleri kullanılarak toplamda 36 adet yayınlanmış çalışmaya rastlanmıştır. Aşağıdaki tabloda bu yayınlar kronolojik bir şekilde sıralanmıştır. Bu çalışmalar Yazar, Yayın Başlığı, Yayın Yer, Yayın Türü, Yayın Dili, Konu, Amaç, Yöntem ve Sonuçları itibariyle incelenmiştir. Bu 36 akademik yayın, aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 6. Edebiyat Turizmi ile İlgili Yapılan Çalışmaların Künyeleri

Sıra No	Yayın Yılı	Yazar	Yayın Başlığı	Yayın Yeri	Yayın Türü	Yayın Dili	Konu	Amaç	Yöntem	Sonuç
1	2009	Karlık, Ö.	From The “Author” To The “Reader”: Visiting Literary House-Museums In İstanbul	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü	Yüksek Lisans Tezi	İngilizce	Yazar Müze Evleri	Edebi şahsiyetlere ait olan İstanbul’daki müze evleri incelemek	Mekansal/Biyografik Analiz	İster akrabaların veya mirasçıların bireysel girişimleriyle, ister yerel topluluklar, isterse de resmi makamlarca olsun Türkiye’de bir edebiyat evi-müzesi kurmak zor bir görev. Ancak bu zorluğa rağmen bu çalışma, edebi şahsiyetlerin evlerinin korunması ve müzeye dönüştürülmesinin toplumsal hafıza için önemini vurgulamaktadır.

2	2009	Özdemir, N.	Turizm ve Edebiyat	Milli Folklor	Makale	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Turizm edebiyatı alanının özgünlüğüne ve işlevselliğine dikkat çekmek	Kaynak Taraması	Edebî eserler bir yeri, kültür turizmi merkezi haline getirebilirler. İmge yaratıcıları olan yazar ve şairler bir şehre özgünlük ve kimlik katarak, dünya kültür turizminin marka kenti haline getirebilirler.
3	2010	Uz, S.	Kişisel Mekânların Müzeleştirilmesi: Burgaz Ada Sait Faik Abasıyanık Evi Örneği'nin İrdelenmesi	Yıldız Teknik Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Türkiye'de müzecilik konusunda önemli bir karmaşa alanı olan mekânların müzeleştirilmesini incelemek	Görüşme / Kaynak Taraması	Tarihî ev müzeler incelendiğinde ülkemizde bu konu ile ilgili belirli ve yasal bir düzenlemenin bulunmadığı görülmüştür. Bu evlere gereken önemin verilmesi adına ayrı bir yasal düzenlemeye tabi tutulmaları gerekmektedir.

4	2011	Atınç, S. & Karadeniz, Ş.	Yeni bir kültürel konsept: Edebiyat müze kütüphaneleri	Türk Kütüphaneciliği	Makale	Türkçe	Edebiyat Müze Kütüphaneleri	Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca edebiyat müze kütüphanelerine ilişkin gerçekleştirilen çalışmaları ortaya koymak	Kaynak Taraması	Edebiyat müze kütüphaneleri, yazın hayatına ilham sağlayacak bir kültürel buluşma noktalarıdır ve aynı zamanda Türkiye'nin kültür mirasının sahiplenilmesine de katkıda bulunmaktadır. Kültür turizmi bağlamında edebiyat müze kütüphaneleri bir destinasyon noktası olarak görülmelidir.
5	2012	Aliağaoğlu, A., & Narlı, M.	Edebî miras turizmi ve Türkiye'de edebî mekânlar.	Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi	Makale	Türkçe	Edebi Mekânlar	Türkiye'nin edebî miras turizm potansiyel alanlarının ortaya konulması	Kaynak Taraması	Edebî miras turizmi ve bunun için potansiyel alanlar, adı böyle konulmasa da, Türkiye'de öteden beri vardır. Edebî kişilere ait müzeler, İstanbul, Mevlâna kutlamaları, Çanakkale Savaş alanı bu konuda ön plana çıkan örneklerdir.
6	2013	İnan, F.	Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi	Türk Kütüphaneciliği	Makale	Türkçe	Edebiyat Müze Kütüphaneleri	Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi hakkında bilgi vermek	İkincil Veri kaynakları	Edebiyat müze kütüphanelerinin temel amacının kütüphaneler vasıtasıyla edebiyat üretimine ve Türkiye'nin yazınsal çekiciliğinin yükselmesine katkı sunmaktır. Bu hedef yönünde, bir bütün olarak kütüphane, müze, kafeterya, anıt ve etkinlikler birbirini destekleyip geliştirmektedir.

7	2014	Satar, İ., & Güneş, G.	Türkiye’de Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Kültür Turizmin Önemi	Sosyal Bilimler – Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı	Bildiri	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Türkiye’de somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) değerlerinin kültür turizmi aracılığıyla sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda öneriler ortaya koymak	Kavramsal Analiz	Korumaya yönelik “teşvik” uygulamaları geliştirilebilir. Öneri getiren nitelikli akademik çalışmalar teşvik edilip ortaya çıkan iyi fikirler uygulanmalıdır. Sektörden temsilcilerle işbirliği içerisinde doğru yönetilen ve edebiyat turizmi gibi güncel alt dallarıyla birlikte teşvik edilen bir kültür turizmi politikası SOKÜM’ın korunmasına katkı sağlayacaktır.
8	2015	Demirer, D.	Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği Kapsamında Edebiyat Turizminin Yönetici Ve Tüketici Perspektifinden Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma	Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Edebiyat turizminin otel işletmelerinde nasıl ve hangi amaçlarla uygulandığını, otel işletmesine olan etkisini belirlemek ve Türkiye’de edebiyat turistlerinin profilini işletmeci gözünden ortaya koymaktır. Aynı zamanda tüketicilerin edebiyat	Karma Yöntem-Anket/Görüşme	Turizmde rekabet avantajı elde etmek, topluma sosyo-kültürel ve ekonomik katkı sağlamak ve sürdürülebilir bir turizm anlayışı için edebiyat turizminin yeni bir fikir olduğu görülmektedir. Edebiyat turistinin ise, bu turizm türüne katılmak için değişebilen farklı amaçları vardır.

								turizmine karşı tutumlarını da incelemek.		
9	2016	Karaduman, S.	Nesne düzeni ve imge tasavvuru bağlamında sanatsal bir kurgu olarak masumiyet müzesi	Dokuz Eylül Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Müzeyi sanatsal kurgu çerçevesinde incelemek	İçerik Analizi	"Masumiyet Müzesi kent ve eşyaları bir hafıza mekânı olarak kullanır ve bu mekânların hatıralarla olan büyüleyici bağlantısına duyulan inancı yansıtır. Müze; hafıza, müzecilik, gündelik hayat ve nesnenin sanatsal niteliği gibi konular üzerinden yapılacak sonraki çalışmalarda önemli bir kaynak ve referans olarak değerlendirilebilir."
10	2017	Çevik, S	Kültürel Miras Kapsamında Edebiyat Turizmi Deneyimi: Sait Faik Abasıyanık'ın İzinde Otoetnografik Bir Çalışma.	Turkish Studies	Bildiri	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Yazarla ilişkili gerçek bir mekana dair kişisel bir deneyim aracılığıyla edebiyat turizmi açısından önemli kavramları incelemek	Otoetnografi	Yazarla bağlantılı gerçek mekanlar açısından yorumlama biçimleri, otantiklik, nostalji, edebi farkındalık, yazarla kurulan duygusal bağ gibi kavramlar birbirleriyle bağlantılıdır ancak bunların içinde en önemlisi yorumlama biçimleridir.

11	2017	Uygur, S. M., Demirer, D., & Hatırnaz, A. G. B.	Turizm Pazarlamasında Alternatif Bir Araç Olarak Hikayelerin Kullanımı	Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi	Makale	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Hikayelerin turizm pazarlamasında kullanılması konusunda öncü bir fikir oluşturulmasını sağlamak	Alan yazın taraması	Turizmin birçok alanında hikayelerin bir pazarlama aracı olarak kullanılabileceği görülmüştür. Ülkemiz, zengin bir hikaye kültürüne sahip olmasına rağmen hikayelerin korunması, sürdürülmesi, tanıtımı ve pazarlanması etkin bir şekilde yapılamadığından, bu durumdan yeterli fayda sağlanamamaktadır.
12	2018	Tırıl, A	Bir özel ilgi turizmi olarak edebiyat turizmi ve Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyeli	International Journal of Social And Humanities Sciences	Bildiri	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyelini değerlendirmek	Kavramsal Analiz	İlgili kurumların işbirliğiyle Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyeli değerlendirilmeli
13	2018	Çevik, S	Kurgusal Mekânlarda Edebiyat Turizmi Deneyimi:“Masumiye t Müzesi” Örneği.	Art-e Sanat Dergisi	Makale	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Kurgusal mekânlarda önemli olan edebiyat turizmi unsurlarını açığa çıkarmak	Otoetnografi	Kurgusal edebi mekânlarda yorumlamanın önemli bir unsur olduğu ve yorumlama aracılığıyla bu mekânlarda eserle bağlantılı unsurların canlandırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Masumiyet Müzesi eseri okumamış olan ziyaretçileri bile çekecek unsurlara sahip

14	2018	İnan, F.	Dünyadaki örnekleri bağlamında edebi belleğin korunması ve İstanbul'da bulunan edebiyat konulu müzelerin incelenmesi	Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Edebiyat konulu müze türlerini örnekleri ile incelemek ve İstanbul'daki edebiyat konulu müzeleri müzebilimsel açıdan incelemek.	Gözlem/Görüşme	Edebiyat konulu müzelere ilişkin genel kabul görmüş bir sınıflandırma olmadığı saptanmış. İstanbul'daki edebiyat konulu müzelerin edebi belleğimizi koruma konusunda kısıtlı ama önemli bir rolü olduğu görülmüştür. İstanbul'da bulunan on iki edebiyat konulu müzenin de yönetsel, mekânsal, mali ve müze bilimsel problemleri bulunmaktadır.
15	2019	Acar, K.	Turizm tanıtım broşürlerinin edebiyat bağlamında analizi	Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri'nin broşürlerinde ve web sayfalarında edebi unsurlara yer verilip verilmediğini tespit etmek	Tarama ve doküman inceleme	Şehirlerimizin çoğunun tanıtım broşürlerinde, ilgili ilin yetiştirdiği şair ve yazarların isimlerine veya biyografilerine yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bu yüzden tanıtım broşürlerine turistik değere sahip oldukları için edebi içeriklerin dâhil edilmesinin fayda ve önemi vurgulanmıştır.
16	2019	Gürsoy, Y.	The Example of Herta Müller, A Nobel Literature Prize Author, in The Relationship of Tourism and	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Makale	İngilizce	Edebi Mekânlar	Nobel Edebiyat ödüllü yazar Herta Müller'in edebiyat turizmine katkısını belirlemek	İkincil Veri kaynakları	Herta Müller'in Nobel ödülü alması ile Romanya önemli bir edebiyat turizm destinasyonu olmaya başlamıştır. Ödüllü edebi kişilikler ve eserleri büyük maliyetlerle yapılan tanıtımlardan daha etkili

			Literature							olabiliyor.
17	2019	Şengel, Ü., Işkın, M., Zengin, B., & Sarıışık, M.	Tourist Destinations in Literary Works: the novel " A Memento For Istanbul"	Anais Brasileiros de Estudos Turísticos	Makale	İngilizce	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Edebi eserlerde bahsedilen destinasyon çekicilik unsurlarının incelenmesi amaçlanmakta.	Otoetnografi	İstanbul'daki tarihi olay ve eserler, doğal güzellikler, erişilebilirlik, yeme-içme ve konaklama özelliklerinin destinasyon çekiciliği bağlamında güçlü bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Bu çalışma turistik destinasyonların edebî eserlerde destinasyon çekiciliği bağlamında işlendiğini göstermektedir. Bu yönüyle romanların turistik destinasyonların tanıtımına katkı sağladığı ifade edilebilir.

18	2019	İralı, A. E.	Kültür Varlıklarının Sanal Ortam Uygulamalarının Ziyaret Motivasyonu Yönünden İncelenmesi: Sait Faik Abasıyanık Müzesi Üzerine Bir İnceleme	İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Doktora Tezi	Türkçe	Yazar Müze Evleri	3 boyutlu bir müze simülasyonu ile çağın teknik gerekliliklerine uyum sağlamış bir internet sitesi kıyaslandığında, hangisinin müze mekânına yapılacak ziyareti daha çok motive edebileceğini tespit etmek.	Görüşme / İçerik Analizi	3 boyutlu müze simülasyonunun, ziyaret motivasyonu açısından daha başarılı olduğunu göstermiştir
19	2019	Aslan, H.	Yazar Evi Müzeleri: Sait Faik Abasıyanık Müzesi Örneği	İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Yazarın eşyalarının sergilendiği müzeden yola çıkarak hikâyelerinde nesneye yaklaşımını ele almayı amaçlıyor.	Gözlem/Kaynak Taraması	Ortak teması edebiyat olan müzelerin genellikle yazarların yaşam alanları olduğu görülmüştür. Yazar müze evinin içinde yaşayan kişinin karakterini ve çalıştığı alanı yansıtmayı beklenir. Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nde sergileme ve envanter incelendiğinde yazarın hikayelerinde eşyayı betimlediği alıntılarla eşyalar kadar Sait Faik Abasıyanık da görünür olduğu sonucuna varılmıştır.

20	2019	Altıntop, V.	Kültür Turizmi Çalışmalarının Bibliyometrik Analiz Tekniği İle İncelenmesi	Gazi Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Kültür turizmi alanında yapılan araştırmaların geçmişten günümüze nasıl bir seyir izlediğini belirleyebilmek	Bibliyometri	Son dört sene içerisinde kültür turizmi alanında yapılan çalışmaların yüzdesi toplam yüzdenin yaklaşık %54'ünü oluşturmaktadır. Yayın sayısı bakımından en çok yayın yapan kurum Hong Kong Polytechnic University' dir. Yayın sayısı bakımından yayınların en fazla yayımlandığı dil olarak İngilizce (7.855) dili belirlenmiştir vs.
21	2020	Gürsoy, Y.	Turizm Ve Edebiyat: Türk Alman Göçmen Edebiyatı Örneği.	Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	Makale	İngilizce	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Türk Alman Edebiyatının Türkiye'nin turizmine etkisini saptamak	İkincil Veri kaynakları	Almanya'daki Türk asıllı yazarlar, Türkiye'nin doğal, kültürel ve gastronomik zenginliklerini, Türk ve Türkiye imajını tanıtan gönüllü turizm elçileri olarak Türk turizmine katkı sağlıyor
22	2020	Şengül, S., Koray, G., & Türkay, O.	Her Şeyin Turizmi (Mi?): Turizm Çeşitlerini İsimlendirme Problemi	Journal of New Tourism Trends	Makale	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Turizm çeşitleri konusunda ulusal alanyazında ortaya çıkan ifade karmaşasını değerlendirmek	Doküman Analizi	Uluslararası literatürden ulusal literatüre kavram aktarırken literatüre vakıf olunmalı ve en kapsayıcı çeviri kullanılmalı. Diğer disiplinlerden olan araştırmacılar literatür hakimiyeti konusunda daha özenli davranmalı. Kabul gören turizm kuruluşları ve uzmanlar beraber çalışmalar yürütmelidir.

23	2020	Burgul Adıgüzel, F.	Edebiyat Müzeleriyle Ankara'yı Bir Yazınsal Bellek Mekânı Olarak Algılamak	Ankara Araştırmaları Dergisi	Makale	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının, edebiyat müzelerinde gerçekleştirilen yaratıcı drama temelli etkinliklerle, Ankara'yı yazınsal bellek mekânı olarak algılamalarını ve edebiyat müzelerine ilişkin farkındalıklarını geliştirmek.	Betimsel Analiz	Edebiyat müzelerinde yapılan çalışmaların o şehrin yazınsal bellek mekânı olarak algılanmasına doğrudan etkisinin olduğu, bir kentin yazınsal belleğinin o kentte bulunan edebiyat müzeleri ve yaratıcı drama gibi etkileşimli yöntemlerle daha da geliştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.
24	2020	Çevik, S.	Literary tourism as a field of research over the period 1997-2016	European Journal of Tourism Research	Makale	İngilizce	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Edebiyat turizmini bir araştırma alanı olarak incelemek ve literatür taraması yaparak turizm çalışmaları içindeki durumunu tespit etmek.	İçerik Analizi	Avrupa'nın çoğu bölgesi hariç, konuyla ilgili akademik çalışmalar sınırlıdır. Edebiyat turizmi akademik bir alan olarak yüksek araştırma potansiyeline sahiptir. Ayrıca edebiyat turizmi özel bir ilgi turizmi türü olarak geliştirildiğinde destinasyonlara sayısız faydalar sağlar.
25	2021	Polat, M	Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesinin Kültür ve Edebiyat	Kahramanmaraş Sütçü İmam	Makale	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Literatüre katkıda bulunmak	Kavramsal Analiz	Karar vericiler turistik destinasyon oluşturma gerekliliklerini bütünsel olarak ele almalı ayrıca

			Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi	Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi						pazarlama unsurları genişletilmeli
26	2021	Ergün, B. & Yıldırım, H. M.	Edebiyat Turizmi: Kazdağları Üzerine Bir İnceleme	Journal of Travel & Hospitality Management/ Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi	Makale	Türkçe	Edebi Mekânlar	Kazdağları'nın edebi varlıklarının tespit edilmesi ve bölgede turizmin çeşitlendirilmesine katkıda bulunulması	Doküman İnceleme	Kaz Dağları'nda, yazarın eserlerinde geçen kurgu ile gerçekliğin bir arada tecrübe edilebileceği edebi mekânlar yoğunluktadır. Ancak edebiyat turizminin gelişimine dair çalışmalar sadece son on yıla dayanmaktadır. Çok paydaşlı projelerle bölgenin edebi değer ve varlıkları konusunda farkındalık oluşturulması önemlidir.
27	2021	Lidar, V.	Turizm Ve Edebiyat İlişkisi Kapsamında Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi	Çizgi Kitabevi	Kitap Bölümü	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi'nin edebiyat turizmi kapsamında değerlendirilmesi	Görüşme/ Gözlem?	Eskişehir'in tanıtımı ve turizm faaliyetleri açısından da yararlı olması muhtemel bir uğraktır. Bir niş turizmi faaliyeti olarak değerlendirilebilir. Yerel yönetimlerce tanıtımının yapılması ve Eskişehir'e yapılan turlarda bir seçenek olarak sunulmalıdır.
28	2021	Şenol, O.	“Edebî Miras Turizmi Destinasyon İmajı İlişkisi: Aşiyân Müzesi Örneği”	Afyon Kocatepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler	Yüksek Lisans Tezi	Türkçe	Yazar Müze Evleri	Çalışmanın amacı edebî miras turizmi ile algılanan destinasyon imajı arasındaki	Nicel	Ziyaretçilerin edebî miras turizmine katılımları yazarların eserlerini yazdıkları ve yaşadıkları yerleri merak etmeleri ile ilgili olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca ziyaretçilerin

				Enstitüsü				İlişkiyi edebî miras turizmine katılan ziyaretçiler bağlamında incelemek		edebî eserlere ve kişiliklere olan ilgisinin edebî miras turizmine katılmada motivasyonu arttırdığı tespit edilmiştir.
29	2021	Ünal, C.	Alternatif turizm seçenekleri ve kültür	Eğitim Yayınevi	Kitap Bölümü	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Alternatif Turizm Seçeneklerini ve uygun turist profili özelliklerini belirtmek	Kaynak Taraması	Destinasyonda turistik ürünü oluşturan alternatif turizm seçenekleri, turistik talebi etkileyen kitle turizmin tersine daha az sayıda katılımı içeren, özel ilgi alanları oluşturan, kültürü deneyimleyen, aktivitelere katılan farklı turist profili tarafından tercih edilmektedir. Ülke turizmine sağladığı katkının yanı sıra, yerel halkın refah seviyesinin yükselmesinde ve çevrenin korunmasında da alternatif turizm seçeneklerinin rolü büyüktür.

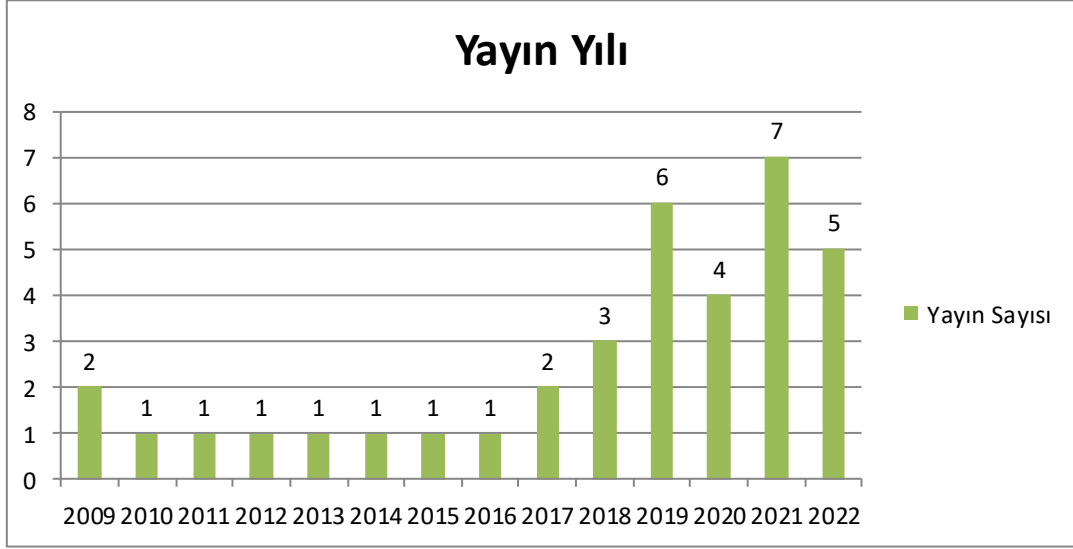
30	2021	Çevik, S.	Türkiye’deki Edebi Mekânların “Modern Müzecilik” Bağlamında Değerlendirilmesi	Folklor/Edebiyat Dergisi	Makale	Türkçe	Edebi Mekânlar	Edebi mekânların uygulamalarının “modern müzecilik” bağlamında değerlendirilmesi	Gözlem/Görüşme	Müze yönetimlerinin edebi mekânları günümüz koşullarına uygun hale getirme, toplumla yakınlaştırma ve mekânlara dair farkındalığı artırma yönünde çabaların olduğu fakat bu yolda çeşitli engellerin (bütçe, karar alma mekanizmaları vs.) de olduğu sonucuna varılmıştır.
31	2021	Balcı, U. & Dilek, S.	Edebiyat Turizmi Kavramlar, Türler, Örnekler	Detay yayıncılık	Kitap	Türkçe	Edebiyat Turizmi	Edebiyat Turizmini kavramlarıyla, türleriyle ve örnekleriyle açıklamak	Kaynak Taraması	Türkiye’de, genelde müzeciliğin, özelde ise edebiyat müzelerinin gün geçtikçe önemsendiği ve turistik bir destinasyon olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Türkiye’deki edebiyat müzeleri, edebiyat sokakları, yazar mezarları, edebiyat otelleri, edebi türler ve festivaller, kitap köyleri ve son olarak da edebiyat turizmi rotaları için bir takım öneriler sıralanmıştır.

32	2022	Paslı, M. M.	Edebiyat Turizmi Kapsamında Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin Değerlendirilmesi	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	Makale	Türkçe	Edebiyat Müze Kütüphaneleri	Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin edebiyat turizmi kapsamında değerlendirmesi	İkincil Veri kaynakları	Edebiyat turizmi kapsamında gerçekleştirilen turistik faaliyetlerin bölgeye hem ekonomik olarak hem de tanıtım açısından olumlu katkı sağladığı söylenebilir. O döneme ait eşyaların görülmesi, turistlerle şair arasında duygusal bağın kurulması, hangi şartlarda ve hangi eserlerin yazıldığı hakkında turistlerde bir fikir oluşturması açısından oldukça kıymetli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Kütüphaneye ait resmi bir web sitesi oluşturulmalıdır.
33	2022	Guliyeva, D.	'İçerik Turizmi'(content tourism) veya Anlatı Turizmi Kavramlarının Analizi	<i>International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (JOSHAS JOURNAL)</i>	Makale	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	'İçerik turizmi' olgusunun yansımalarını kavramsallaştırmak	İkincil Veri kaynakları	'İçerik turizmi' bağlamında 'sanal turizm' olgusunu kavramsallaştırmak, belirli coğrafi mekânı tüketmekten çok, hayali mekânı tüketmeyi ifade etmektedir. Turistler deneyimledikleri gerçek coğrafi destinasyonlardan fotoğraflar, imgeler, metinler paylaşarak mekâna ilişkin devamlı büyüyen, değişen ve gelişen bir hayali mekân, sanal turizm olgusunu sürdürürler.

34	2022	Yamac Erdogan, Z.	Edebî Eserlerdeki Kurgusal Mekânların Somutlaştırılarak Turizme Kazandırılması: Zeyniler Köyü Çalığışu Evi	University of South Florida (USF) M3 Publishing	Kitap Bölümü	Türkçe	Edebi Mekânlar	“Çalığışu Evi” nin ziyarete açılmasıyla Zeyniler Köyü’nün turizm açısından potansiyelini saptamak	Mülakat/İçeri k Analizi	Zeyniler Köyü’nün henüz keşif aşamasında bir destinasyon olarak edebî değerinin yanı sıra tarihî ve doğal güzellikleriyle ön plana çıkarmaya çalışan ve geleceğe yönelik önemli turizm potansiyeline sahip bir destinasyon olduğu sonucuna ulaşmıştır
35	2022	Öztürk, Z.	The Literary Geography of İstanbul and the Ahmet Hamdi Tanpınar in the Framework of the Narration and Tourism Relationship	IGI Global	Kitap Bölümü	İngilizce	Edebiyat Müze Kütüphaneleri	Ahmet Hamdi Tanpınar Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin Ahmet Hamdi Tanpınar ve Huzur romanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda edebiyat turizmine ilişkin “İstanbul'un edebiyat coğrafyası” başlığı altında yapılan çalışmaları değerlendirmek	Görüşme/ Gözlem	Türk edebiyatının kültür ve edebiyat turizminin geleceğini belirlemede büyük bir potansiyele sahip olduğu ancak bunu gerçekleştirmede etkili bir şekilde değerlendirilmediği sonucuna varılabilir.

36	2022	Erdiken, M.	Edebi Turizmde Eser Odaklı Araştırmalara Yönelik Bağlamsal Bir Yaklaşım	Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü	Doktora Tezi	Türkçe	Edebiyat ve Turizm İlişkisi	Edebiyat turizminde eser odaklı araştırmalara kaynak olacak bir yaklaşım geliştirmeyi amaçlamaktadır.	Nitel	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucunda eserler aracılığıyla edebiyat turizminde bir yerin kullanımında üç temel bağlamın olduğu görülmüştür: Coğrafi bağlam, bölgenin çevresel unsurlarının turistlere gösterilmesini sağlamaktadır. Tarihsel bağlam, bölgenin geçmişine ait yerlere odaklanmakta, bu yerleri edebi turizm açısından anlamlı kılmaktadır. Mekânsal bağlam, tarihi ve anıtsal yapıları, günlük hayatın geçtiği mekânları edebiyat aracılığıyla öne çıkarmakta ve yürüyüş rotaları belirlenmesinde temel oluşturmaktadır. Bu üç bağlam ışığında İstanbul'a yönelik bir örnek tur rotası tasarlanmıştır. Eser içerikleri üzerinden geliştirilen bu bağlamsal yaklaşım ile kentsel veya kırsal alanlara yönelik edebi turizm planlamaları yapılabileceği anlaşılmaktadır.
----	------	-------------	---	---	--------------	--------	-----------------------------	---	-------	---

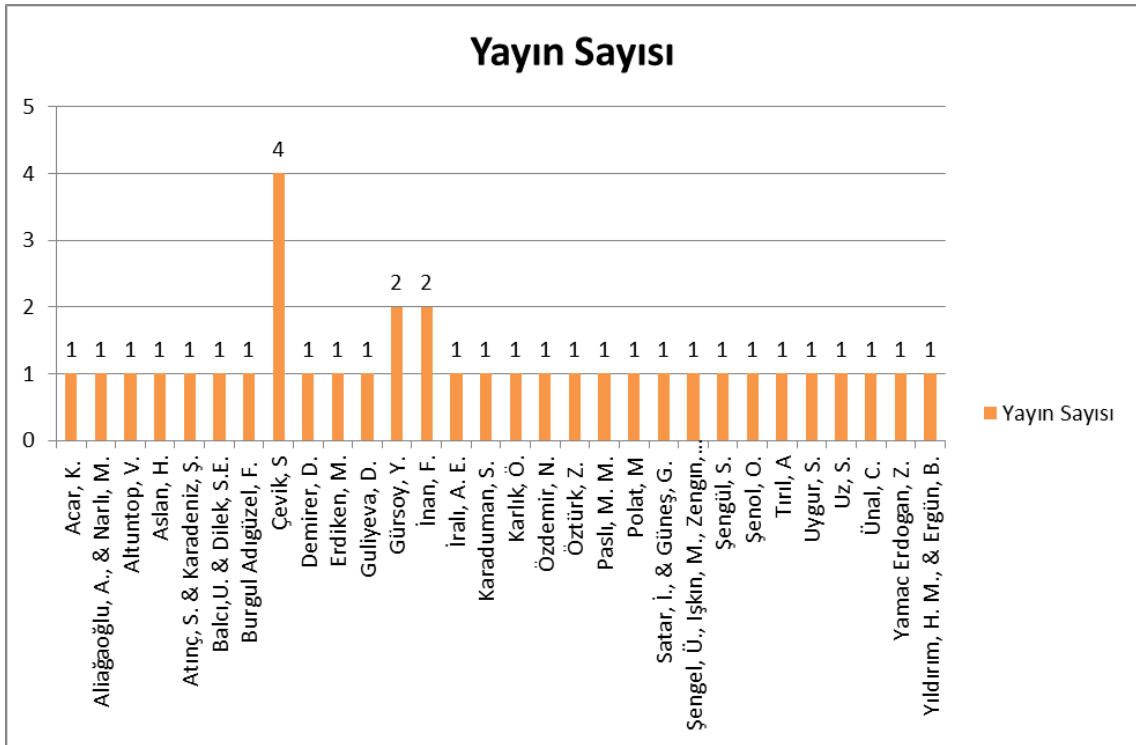
5.2. Yayın Yılı

Grafik 1. Akademik Çalışmaların Yayınlandığı Yıllar

Türkiye’de yapılan Edebiyat Turizmi konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde, ilk çalışmanın 2009 yılında yapıldığı görülmektedir. İlk yıllarında çok fazla ilgi görmese de Grafik1’de gösterildiği üzere son yıllarda edebiyat turizmi konusuyla ilgili daha fazla çalışma yapıldığı açıkça görülmektedir. 2021 yılı 7 çalışma ile edebiyat turizminin en çok çalışıldığı yıldır. Mevcut çalışma 2022 yılında yürütüldüğü ve henüz yıl tamamlanmadığı için 2022 yılında 5 çalışma görülmektedir. 2022 yılı içerisinde yapılmış çalışma sayısı bu anlamda yükselebilir. Özetlemek gerekirse, 2009 yılından bu yana her sene edebiyat turizmi ile ilgili çalışma yapılmıştır ve bu çalışmaların sayısı günümüzde artmaktadır.

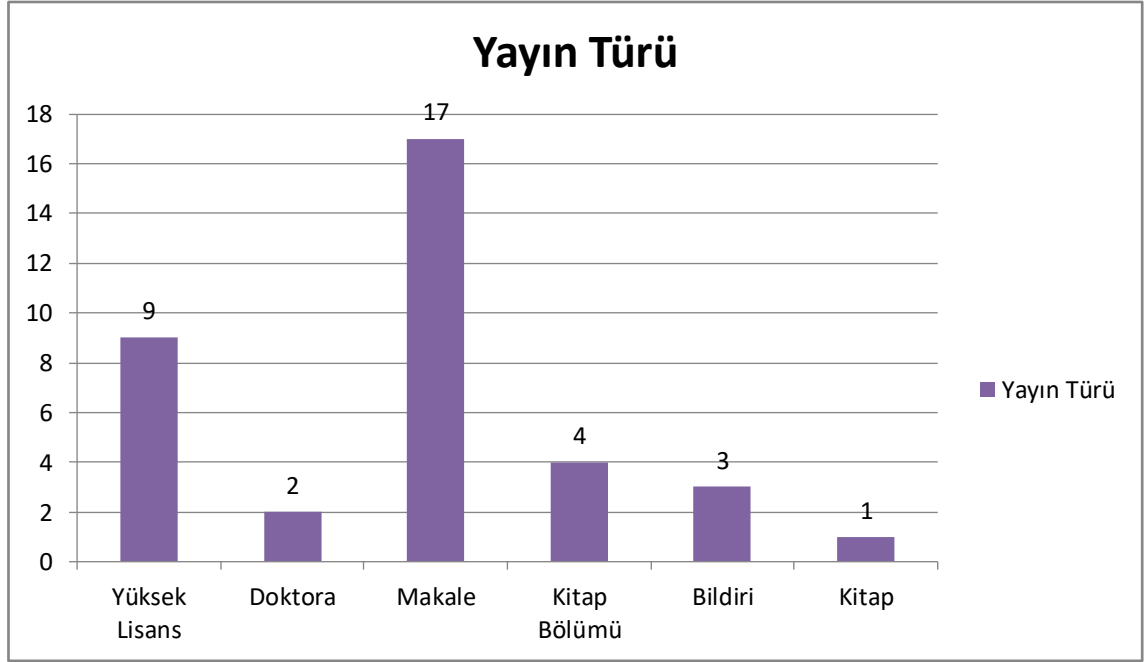
5.3. Yazar Bilgisi

Grafik 2. Yapılan akademik çalışmaların yazarları

Edebi Turizm konusunda çalışma yapan yazarlar incelendiğinde çalışmaya konu olan 36 akademik yayının hangi yazarlara ait olduğuna dair bilgiler grafikte yer almaktadır. Buna göre toplamda 36 çalışmada 48 yazar ismi yer almaktadır. Samet Çevik 4 ayrı çalışmayla, konu hakkında en fazla akademik yayın yapan bilim insanı olmuştur. Faysal İnan ve Yüksel Gürsoy ise 2’şer çalışma ile takip etmektedir. Diğer yazarlara ait ise 1’er çalışma yer almaktadır.

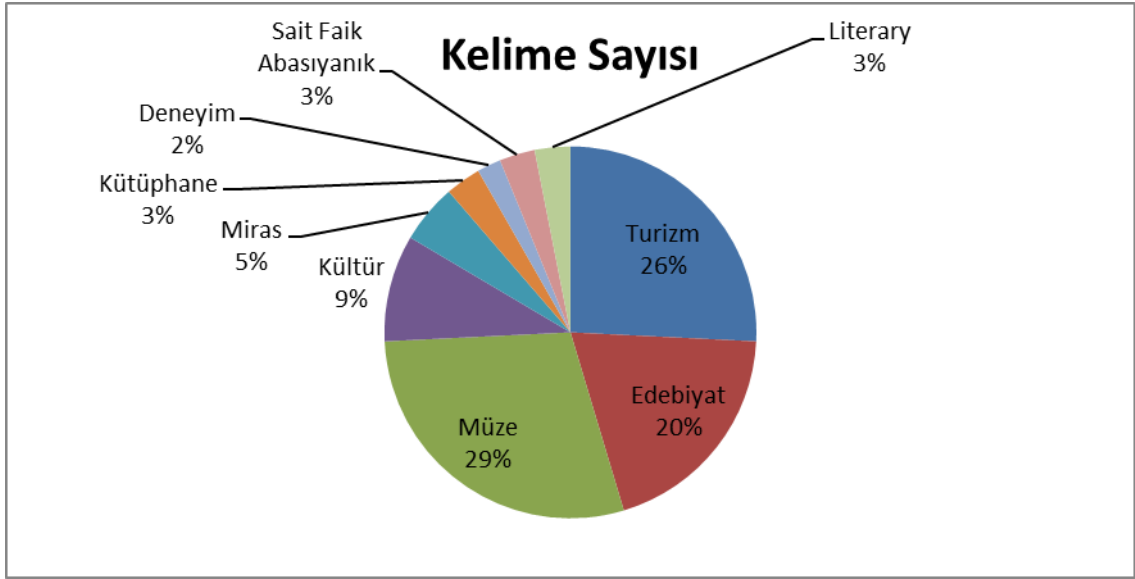
5.4. Yayın Türü

Grafik 3. Çalışmalara ait yayın türleri

Alanyazın incelemesinde elde edilen bulgulara göre Edebi Turizm temalı yayınların Makale, Yüksek Lisans Tezi, Doktora Tezi, Kitap Bölümü ve Bildiri türlerinde yazıldığı tespit edilmiştir. Ele alınan 36 çalışmanın 17 tanesi, yani neredeyse yarısı Makale türünde işlenmiştir. Makaleden sonra en çok yazılan tür ise 9 adet ile Yüksek Lisans Tezi olmuştur. 4 tane kitap bölümü, 3 tane bildiri ve 2 tane de doktora tezi ilgili alanyazında yer almaktadır. Ayrıca ilgili alanyazında 1 tane kitap yer almaktadır.

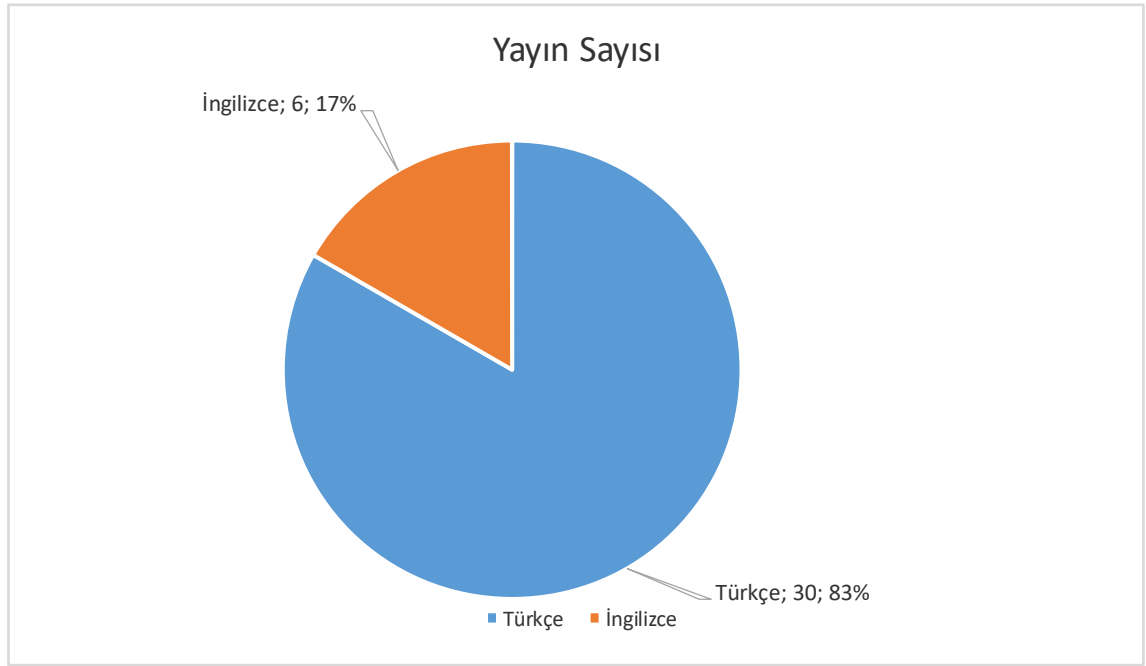
5.5. Başlıklarda Kullanılan Kelimelerin Frekansı

Grafik 4. Başlıklarda en sık kullanılan kelimeler

Edebiyat Turizmi kapsamında ele alınan akademik yayınların başlıkları da incelenmiştir. Çalışmada yer alan 36 akademik yayın, başlıklarında yer verdikleri kelimeler açısından incelenmiştir. Olağan şekilde en çok kullanılan ifadeler Müze, Turizm ve Edebiyat kelimeleri olmuştur. %29 ile Müze ifadesi, %26 ile Turizm ve %20 ile Edebiyat kelimeleri, 36 akademik yayının başlıklarında yer alan ve en sık kullanılan kelimeler olmuştur. Bu sık kullanılan kelimelerle birlikte Kültür, Miras, Literary (Edebi), Sait Faik Abasıyanık sıkça kullanılan diğer kelimeler olarak yer almaktadır. Sait Faik Abasıyanık'ın isminin başlıklarda sıkça geçmesi, kendisi hakkında fazla sayıda çalışma yapıldığını ve Edebiyat Turizmi ile Sait Faik Abasıyanık arasında sıkı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

5.6. Çalışmaların Yayın Dili

Grafik 5. Yayın Dili

Grafik 5'e bakıldığında yapılan yayınların çok sınırlı bir bölümünün Türkçe olmadığı görülmektedir. İngilizce dışında başka bir yabancı dilde de yayın olmadığı açıktır.

5.7. Çalışmaların Yayınlandığı Yerler

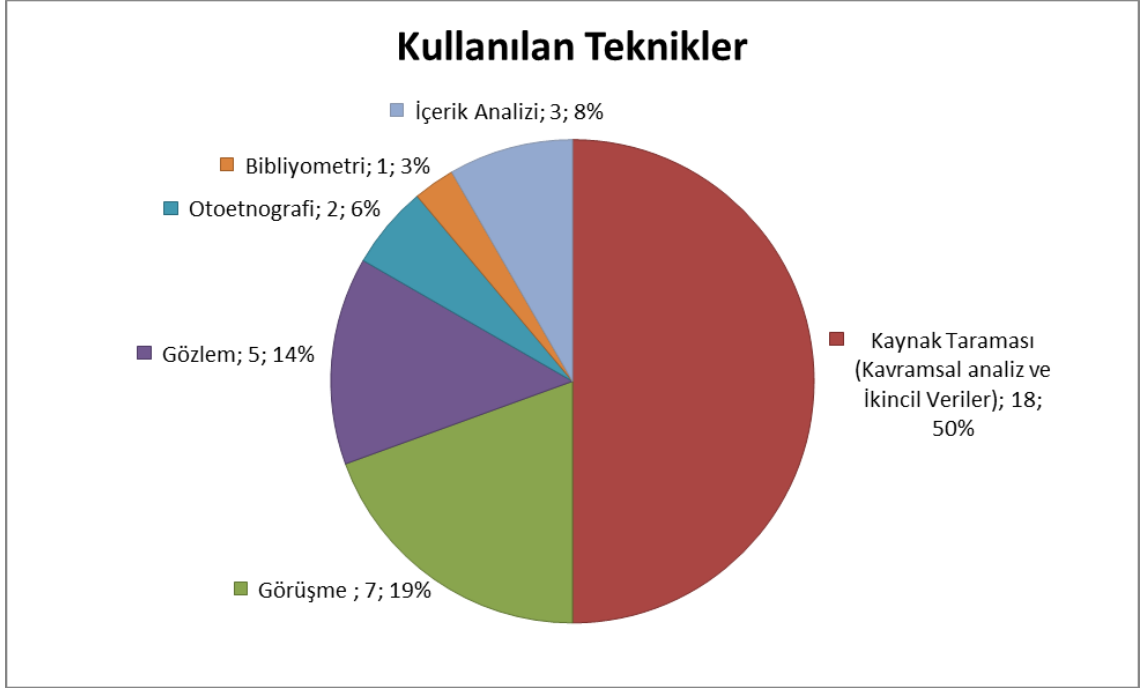
Tablo 7. Çalışmaların Yayınlandıkları Yerlere Göre Oluşturulmuş Frekans Tablosu

YAYINLANAN YER	FREKANS
1. Afyon Kocatepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
2. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi	1
3. Anais Brasileiros De Estudos Turísticos	1
4. Ankara Araştırmaları Dergisi	1
5. Art-E Sanat Dergisi	1
6. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
7. Çizgi Kitabevi	1
8. Detay Yayıncılık	1
9. Dokuz Eylül Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
10. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
11. Eğitim Yayınevi	1

12. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
13. European Journal Of Tourism Research	1
14. Folklor/Edebiyat Dergisi	1
15. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
16. Igi Global	1
17. International Journal Of Social And Humanities Sciences	2
18. İstanbul Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü	2
19. Journal Of New Tourism Trends	1
20. Journal Of Travel & Hospitality Management/Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi	1
21. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
22. Milli Folklor	1
23. Odtü Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
24. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi	1
25. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
26. Sosyal Bilimler – Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa	1
27. Turkish Studies	1
28. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi	1
29. Türk Kütüphaneciliği	2
30. Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı	1
31. Uluslararası Tarih Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	1
32. University Of South Florida (Usf) M3 Publishing	1
33. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	2

Edebiyat Turizmi ile ilgili yapılan yayınların belli yayın evi ya da dergilerde yoğunlaşmadığı tespit edilmiştir. Sadece dört dergide ikişer çalışmaya rastlanmıştır. Bu dergiler tabloda da gösterildiği üzere şu şekildedir: International Journal Of Social And Humanities Sciences, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Kütüphaneciliği ve Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

5.8. Çalışmalarda Kullanılan Teknikler

Grafik 6. Çalışmalarda en sık kullanılan teknikler

Kullanılan teknik ve yöntemlerin mevcut 36 akademik yayın kapsamında farklılaştıkları görülmektedir. En çok tercih edilen teknik ve yöntemlerin sırasıyla Kaynak Taraması (Kavramsal analiz ve İkincil Veriler) (%50) ve Görüşme (%19) olduğu belirlenmiştir. Diğer teknikler ise şu şekilde sıralanmaktadır: Gözlem (%14), İçerik Analizi (%8), Otoetnografi (%6) ve son olarak Bibliyometri (%3). Mevcut çalışmada kullanılan Bibliyometri tekniğinin, Edebiyat Turizmi çalışmalarında en az tercih edilen teknik olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak bibliyometrik yöntemin daha çok geniş hacimli konuların incelenmesinde kullanıldığı buna karşın edebiyat turizmi çalışmalarının son yıllarda ivme kazandığı söylenebilir. Edebiyat turizmi konulu çalışmaların neredeyse tümü nitel yöntem kullanılarak hazırlanmıştır. Sadece Dilek Demirel'e ait yüksek lisans tezi çalışmasında hem nitel hem de nicel yöntem kullanılarak karma yöntemle tamamlanmış bir çalışma mevcuttur. Ayrıca sadece nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, Oğuz Şenol'a ait bir yüksek lisans tez çalışmasına rastlanmıştır.

5.9. Ele Alınan Çalışma Konuları

Mevcut çalışmada ele alınan 36 akademik yayın, konuları bakımından incelenmiştir. Ele alınan konulara göre dört temel konu alanı aşağıdaki konular olarak belirlenmiş olup en çok çalışılan konudan en az çalışılan konuya doğru sıralanmıştır:

- 1) Edebiyat ve Turizm İlişkisi
- 2) Yazar Müze Evleri
- 3) Edebi Mekânlar
- 4) Edebiyat Müze Kütüphaneleri

5.9.1. Edebiyat ve Turizm İlişkisi

36 çalışmanın 15'inin edebiyat ve turizm arasındaki ilişki ile ilgili olduğu ve en çok yayının bu konu hakkında yapıldığı tespit edilmiştir.

Bu konuyu ele alan yayınların Tablo 6'daki sıra numaraları ve çalıştıkları konular şöyledir:

Çalışma No 2: Turizm ve Edebiyat İlişkisi

Çalışma No 7: Somut olmayan kültürel miras değerlerinin korunması ve tanıtımında kültür turizminin rolü

Çalışma No 8: Edebiyat turizminin, otel işletmelerine ve turistlere kazandırdığı deneyim

Çalışma No 11: Hikâyelerin turizm pazarlamasında kullanımı

Çalışma No 12: Edebiyat Turizmi ve Türkiye'nin potansiyeli

Çalışma No 15: Turizm Tanıtım Broşürleri

Çalışma No 17: Ahmet Ümit'in 'A Memento for Istanbul' adlı romanı

Çalışma No 20: Geçtiğimiz kırk yılda kültür turizmi çalışmalarının gelişimi, önemli eğilimleri, araştırma alanları, yazarları, kurum ve kuruluşları

Çalışma No 21: Türk Alman Edebiyatı ile Türk Alman turizm ilişkisi

Çalışma No 22: Turizm Çeşitlerini Adlandırma Sorunu

Çalışma No 24: Araştırma alanı olarak edebiyat turizmi

Çalışma No 29: Alternatif Turizm Seçenekleri ve Kültür

Çalışma No 31: Edebiyat Turizmi

Çalışma No 33: İçerik Turizmi veya Anlatı Turizmi Kavramları

Çalışma No 36: Ahmet Hamdi Tanpınar, Sait Faik Abasıyanık, Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Orhan Pamuk'a ait 75 kitabın incelenmesi

Edebiyat ve turizm ilişkisi konusunu ele alan çalışmalara baktığımızda; bazı çalışmaların doğrudan edebiyat ve turizm arasındaki bağlantıyı incelediğini, bazılarının edebiyat turizmini kavramsal açıdan değerlendirdiğini ve bazılarının da edebiyat turizmine katkı sağlayabilecek edebi eserleri ele aldığını söylemek mümkündür.

5.9.2. Yazar Müze Evleri

İncelenen çalışmalardan 12 tanesi konu olarak yazar müze evleri ile ilgili. Yazar müze evleri ile ilgili konuları ele alan yayınlar Tablo 6'da verilen numaralarına ve çalıştıkları konulara göre:

- Çalışma No 1: İstanbul'daki müze evler,
- Çalışma No 3: Burgaz Ada Sait Faik Abasıyanık Evi,
- Çalışma No 9: Masumiyet Müzesi,
- Çalışma No 10: Sait Faik Abasıyanık Müzesi,
- Çalışma No 13: Masumiyet Müzesi,
- Çalışma No 14: Edebiyat konulu müzelerin türleri ve İstanbul'daki edebiyat konulu müzeler,
- Çalışma No 18: Sait Faik Abasıyanık Müzesi,
- Çalışma No 19: Sait Faik Abasıyanık Müzesi,
- Çalışma No 23: Ankara'daki Edebiyat Müzeleriyle Ankara'nın Bir Yazınsal Bellek Mekânı Olarak Algılanmasını Arttırmak,
- Çalışma No 25: Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi,
- Çalışma No 27: Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi,
- Çalışma No 28: Aşıyan Müzesi 'dir.

Yukarıda ele alınan yazar müze evlerine bakıldığında en çok çalışma konusu olarak seçilenin Sait Faik Abasıyanık Müzesi olduğu bariz bir şekilde görülmektedir.

5.9.3. Edebi Mekânlar

Tablo 6'da yer alan sayı numaralarıyla beraber aşağıda belirtilen 5 çalışmanın edebi mekanlarla ilgili olduğu görülmüştür.

- Çalışma No 5: Edebi Miras Turizmi ve Türkiye'de Edebi Mekanlar
- Çalışma No 16: Herta Müller'in romanlarındaki edebi mekân ve alanlar
- Çalışma No 26: Kazdağları'nın edebi varlıkları
- Çalışma No 30: Türkiye'de müze statüsünde hizmet veren edebi mekânlar
- Çalışma No 34: Zeyniler Köyü Çalığışu Evi

5.9.4. Edebiyat Müze Kütüphaneleri

İncelenen yayınlar arasında sadece dördünün edebiyat müze kütüphaneleriyle ilgili olduğu belirlenmiştir.

Bunların, Tablo 6'daki sıra numaraları ve konuları şöyledir:

Çalışma No 4: Edebiyat Müze Kütüphaneleri

Çalışma No 6: Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi

Çalışma No 32: Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi

Çalışma No 35: Ahmet Hamdi Tanpınar Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin Ahmet Hamdi Tanpınar ve Huzur romanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalar

Yukarıdaki çalışmalardan 1 tanesinin edebiyat müze kütüphanelerini genel olarak ele aldığı, 3 tanesinin belirli bir edebiyat müze kütüphanesini konu edindiği görülmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar Araştırma ve Uygulama Merkezi de Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi bünyesinde faaliyet göstermektedir.

Edebi Mekanlar ve Edebiyat Müze Kütüphaneleri konuları hakkında çok daha az çalışmanın yapıldığı göze çarpmaktadır.

5.10. Yapılan Çalışmaların Amaçları

Aşağıdaki tabloda *Edebiyat ve Turizm* konulu çalışmaların amaçları Tablo 6'daki sıra numaralarıyla birlikte verilmiştir.

Tablo 8. Edebiyat ve Turizm Konulu çalışmaların amaçları

Çalışma No	Çalışmanın Amacı
2	Turizm edebiyatı alanının özgünlüğüne ve işlevselliğine dikkat çekmek
7	Türkiye'de somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) değerlerinin kültür turizmi aracılığıyla sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda öneriler ortaya koymak
8	Edebiyat turizminin otel işletmelerinde nasıl ve hangi amaçlarla uygulandığını, otel işletmesine olan etkisini belirlemek ve Türkiye'de edebiyat turistlerinin profilini işletmeci gözünden ortaya koymaktır. Aynı zamanda tüketicilerin edebiyat turizmine karşı tutumlarını da incelemek
11	Hikâyelerin turizm pazarlamasında kullanılması konusunda öncü bir fikir oluşturulmasını sağlamak
12	Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyelini değerlendirmek
15	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri'nin broşürlerinde ve web sayfalarında edebi unsurlara yer verilip verilmediğini tespit etmek
17	Edebi eserlerde bahsedilen destinasyon çekicilik unsurlarının incelenmesi amaçlanmakta

20	Kültür turizmi alanında yapılan araştırmaların geçmişten günümüze nasıl bir seyir izlediğini belirleyebilmek
21	Türk Alman Edebiyatının Türkiye'nin turizmine etkisini saptamak
22	Turizm çeşitleri konusunda ulusal alanyazında ortaya çıkan ifade karmaşasını değerlendirmek
24	Edebiyat turizmini bir araştırma alanı olarak incelemek ve literatür taraması yaparak turizm çalışmaları içindeki durumunu tespit etmek
29	Alternatif Turizm Seçeneklerini ve uygun turist profili özelliklerini belirtmek
31	Edebiyat Turizmini kavramlarıyla, türleriyle ve örnekleriyle açıklamak
33	'İçerik turizmi' olgusunun yansımalarını kavramsallaştırmak
36	Edebiyat turizminde eser odaklı araştırmalara kaynak olacak bir yaklaşım geliştirmeyi amaçlamaktadır

Yukarıdaki tabloda yer alan amaçlara baktığımızda bazı çalışmalar edebiyat turizmi alanının özgünlüğünü, kavramsal boyutunu, literatürdeki mevcut yerine dair hedefler koymaktadır.

Bazı çalışmalar Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyeline ve bunu etkileyen faktörlere dair amaçlar belirlemektedir.

Çalışmaların bir bölümü edebiyat turizminin teşvik edilmesine, ilerlemesine katkı sağlayacak biçimde çeşitli sorunlara değinmeyi ve önerilerde bulunmayı hedeflemektedir.

Bazı çalışmalarda edebiyat turistin profilini ve/ya edebiyat turizmine dair tutumları belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yazar Müze evleri konusunda yapılan çalışmaların amaçları Tablo 6'daki sıra numaralarıyla aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9. Yazar Müze evleri konulu çalışmaların amaçları

Çalışma No	Çalışmanın Amacı
1	Edebi şahsiyetlere ait olan İstanbul'daki müze evleri incelemek
3	Türkiye'de müzecilik konusunda önemli bir karmaşa alanı olan mekânların müzeleştirilmesini incelemek
9	Müzei sanatsal kurgu çerçevesinde incelemek
10	Yazarla ilişkili gerçek bir mekana dair kişisel bir deneyim aracılığıyla edebiyat turizmi açısından önemli kavramları incelemek
13	Kurgusal mekânlarda önemli olan edebiyat turizmi unsurlarını açığa çıkarmak

14	Edebiyat konulu müze türlerini örnekleri ile incelemek ve İstanbul'daki edebiyat konulu müzeleri müzebilimsel açıdan incelemek
18	3 boyutlu bir müze simülasyonu ile çağın teknik gerekliliklerine uyum sağlamış bir internet sitesi kıyaslandığında, hangisinin müze mekânına yapılacak ziyareti daha çok motive edebileceğini tespit etmek
19	Yazarın eşyalarının sergilendiği müzeden yola çıkarak hikâyelerinde nesneye yaklaşımını ele almayı amaçlıyor.
23	Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının, edebiyat müzelerinde gerçekleştirilen yaratıcı drama temelli etkinliklerle, Ankara'yı yazınsal bellek mekânı olarak algılamalarını ve edebiyat müzelerine ilişkin farkındalıklarını geliştirmek.
25	Literatüre katkıda bulunmak
27	Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi'nin edebiyat turizmi kapsamında değerlendirilmesi
28	Çalışmanın amacı edebî miras turizmi ile algılanan destinasyon imajı arasındaki ilişkiyi edebî miras turizmine katılan ziyaretçiler bağlamında incelemek

Tablo 9'a baktığımızda yazar müze evleri konusunu ele alan çalışmaların önemli bir bölümünün müze evlerinin sanatsal, edebi ve müzebilimsel açıdan nasıl düzenlendiğini veya kurgulandığını incelemeyi amaçlamaktadır.

Diğer çalışmaların amaçları arasında müze evlerini incelemek, tanıtmak, müze evlerinin ziyaret edilmesini teşvik edici yöntemler sunmak, literatüre katkı sağlamak olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Edebi Mekanlarla ilgili çalışmaların amaçları

5	Türkiye'nin edebî miras turizm potansiyel alanlarının ortaya konulması
16	Nobel Edebiyat ödüllü yazar Herta Müller'in edebiyat turizmine katkısını belirlemek
26	Kazdağları'nın edebi varlıklarının tespit edilmesi ve bölgede turizmin çeşitlendirilmesine katkıda bulunulması
30	Edebi mekânların uygulamalarının "modern müzecilik" bağlamında değerlendirilmesi
34	"Çalığışu Evi" nin ziyarete açılmasıyla Zeyniler Köyü'nün turizm açısından potansiyelini saptamak

Tablo 10'da *Edebi mekanlarla* ilgili yayınların amaçları yine Tablo 6'daki sıra numaralarıyla birlikte yer almıştır.

İlgili tabloya baktığımızda çalışmalardan sadece 1'nin edebi mekanların müzecilik çerçevesinde değerlendirilmesini amaçlamakta olduğunu, diğer hepsinin

belirli yazarlara, eserlere ait edebi mekanların turizme olan katkısını veya potansiyel katkısını belirlemeyi hedeflediklerini görmekteyiz.

Tablo 11. Edebiyat Müze Kütüphaneleriyle ilgili çalışmaların amaçları

4	Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca edebiyat müze kütüphanelerine ilişkin gerçekleştirilen çalışmaları ortaya koymak
6	Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi hakkında bilgi vermek
32	Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesi'nin edebiyat turizmi kapsamında değerlendirilmesi
35	Ahmet Hamdi Tanpınar Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin Ahmet Hamdi Tanpınar ve Huzur romanıyla ilgili yürüttüğü çalışmalarda edebiyat turizmine ilişkin "İstanbul'un edebiyat coğrafyası" başlığı altında yapılan çalışmaları değerlendirmek

Tablo 11'de son olarak *Edebiyat Müze kütüphaneleri* konusunu ele alan yayınların amaçları Tablo 6'daki sıra numaralarıyla listelenmiştir.

Tabloda yer alan çalışmalardan bir tanesi Kültür Turizm Bakanlığı'nın edebiyat müze kütüphanelerine ilişkin gerçekleştirdiği çalışmaları ortaya koymayı amaçlamakta olup, kalan çalışmalar ise belirli bir müze kütüphanesini tanıtmayı, edebiyat turizmi çerçevesinde incelemeyi hedeflemektedirler.

5.11. Çalışmaların Sonucu

Edebiyat ve Turizm ilişkisi konulu çalışmaların sonuçları

Özdemir (2009) çalışmasında edebî eserlerin bir yeri, kültür turizmi merkezi haline getirebileceği sonucuna varmaktadır. İmge yaratıcıları olan yazar ve şairlerin bir şehre özgünlük ve kimlik katarak, dünya kültür turizminin marka kenti haline getirebildiğini söylemektedir.

Satar ve Güneş (2014) somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik "teşvik" uygulamalarının geliştirilebileceğini, öneri getiren nitelikli akademik çalışmaların teşvik edilip ortaya çıkan iyi fikirlerin uygulanması gerektiğini sonuç bölümünde öneri olarak sunmaktadır. Ayrıca sektörden temsilcilerle işbirliği içerisinde doğru yönetilen ve edebiyat turizmi gibi güncel alt dallarıyla birlikte teşvik edilen bir kültür turizmi politikasının da somut olmayan kültürel mirasın korunmasına katkı sağlayacağını ifade etmektedir.

Demirer (2015) turizmde rekabet avantajı elde etmek, topluma sosyo-kültürel ve ekonomik katkı sağlamak ve sürdürülebilir bir turizm anlayışı için edebiyat turizminin yeni bir fikir olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Edebiyat turistinin ise, bu turizm türüne katılmak için değişebilen farklı amaçları olduğunu söylemektedir.

Uygur vd. (2017) yaptıkları çalışmada turizmin birçok alanında hikayelerin bir pazarlama aracı olarak kullanılabileceği sonucuna varmıştır. Ülkemizin zengin bir hikaye kültürüne sahip olmasına rağmen hikayelerin korunması, sürdürülmesi, tanıtımı ve pazarlanması etkin bir şekilde yapılamadığından, bu durumdan yeterli fayda sağlanamadığını belirtmektedir.

Tırıl (2018) yaptığı çalışmanın sonucunda ilgili kurumların işbirliğiyle Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyeli değerlendirilmesi gerektiği görüşüne varmıştır. Acar (2019) çalışmasında, şehirlerimizin çoğunun tanıtım broşürlerinde, ilgili ilin yetiştirdiği şair ve yazarların isimlerine veya biyografilerine yer verilmediğini gözlemlemiştir. Bu yüzden tanıtım broşürlerine turistik değere sahip oldukları için edebi içeriklerin dâhil edilmesinin fayda ve önemine vurguda bulunmuştur.

Şengel vd. (2019) yaptıkları çalışmalarında İstanbul'daki tarihi olay ve eserler, doğal güzellikler, erişilebilirlik, yeme-içme ve konaklama özelliklerinin destinasyon çekiciliği bağlamında güçlü bir şekilde ele alındığını belirtmektedirler. Turistik destinasyonların edebî eserlerde destinasyon çekiciliği bağlamında işlendiğini ifade etmektedirler. Bu yönüyle romanların turistik destinasyonların tanıtımına katkı sağladığı sonucuna varmışlardır.

Altıntop'un (2019) çalışmasının sonucuna göre son dört sene içerisinde kültür turizmi alanında yapılan çalışmaların yüzdesi toplam yüzdenin yaklaşık %54'ünü oluşturmaktadır. Yayın sayısı bakımından en çok yayın yapan kurum Hong Kong Polytechnic University' dir. Yayın sayısı bakımından yayınların en fazla yayımlandığı dil olarak İngilizce (7.855) belirlenmiştir.

Gürsoy'un (2020) çalışmasına göre Almanya'daki Türk asıllı yazarlar; Türkiye'nin doğal, kültürel ve gastronomik zenginliklerini, Türk ve Türkiye imajını tanıtan gönüllü turizm elçileri olarak Türk turizmine katkı sağlıyorlar.

Şengül vd. (2020) yaptıkları çalışmada uluslararası literatürden ulusal literatüre kavram aktarırken literatüre vakıf olunması gerektiğini ve en kapsayıcı çevirinin kullanılmasını önermektedir. Diğer disiplinlerden olan araştırmacıların literatürdeki terimler/adlandırmalar konusunda daha özenli davranmalarını belirtmektedirler. Kabul gören turizm kuruluşları ve uzmanlar beraber çalışmalar yürütmelisini tavsiye etmektedir.

Çevik (2020) çalışmasında Avrupa'nın çoğu bölgesi hariç, edebiyat turizmi ile ilgili akademik çalışmaların sınırlı olduğu, edebiyat turizminin akademik bir alan olarak

yüksek araştırma potansiyeline sahip olduğu sonuçlarına varmıştır. Ayrıca edebiyat turizmi özel bir ilgi turizmi türü olarak geliştirildiğinde destinasyonlara sayısız faydalar sağlayacağını belirtmiştir.

Ünal (2021) çalışmasında destinasyonda turistik ürünü oluşturan alternatif turizm seçeneklerinin, turistik talebi etkileyen kitle turizmin aksine daha az sayıda katılımı içeren, özel ilgi alanları oluşturan, kültürü deneyimleyen, aktivitelere katılan farklı turist profili tarafından tercih edildiği sonucuna varmıştır. Ülke turizmine sağladığı katkının yanı sıra, yerel halkın refah seviyesinin yükselmesinde ve çevrenin korunmasında da alternatif turizm seçeneklerinin rolünün büyük olduğunu dile getirmiştir.

Balcı ve Dilek (2021) Türkiye’de, genelde müzeciliğin, özelde ise edebiyat müzelerinin gün geçtikçe önemsendiği ve turistik bir destinasyon olarak ortaya çıktığı tespitinde bulunmaktadır. Türkiye’deki edebiyat müzeleri, edebiyat sokakları, yazar mezarları, edebiyat otelleri, edebi türler ve festivaller, kitap köyleri ve son olarak da edebiyat turizmi rotaları için bir takım öneriler geliştirmişlerdir.

Guliyeva (2022) yaptığı çalışmada ‘içerik turizmi’ bağlamında ‘sanal turizm’ olgusunu kavramsallaştırmak, belirli coğrafi mekânı tüketmekten çok, hayali mekânı tüketmeyi ifade ettiğini belirtmektedir. Turistlerin deneyimledikleri gerçek coğrafi destinasyonlardan fotoğraflar, imgeler, metinler paylaşımlarının mekâna ilişkin devamlı büyüyen, değişen ve gelişen bir hayali mekân, sanal turizm olgusunu sürdürmelerine vesile olduğunu ifade etmektedir.

Erdiken (2022) çalışmasından elde ettiği bulgular sonucunda eserler aracılığıyla edebiyat turizminde bir yerin kullanımında üç temel bağlamın olduğunu görmüştür: Coğrafi bağlam, bölgenin çevresel unsurlarının turistlere gösterilmesini sağlamaktadır. Tarihsel bağlam, bölgenin geçmişine ait yerlere odaklanmakta, bu yerleri edebi turizm açısından anlamlı kılmaktadır. Mekânsal bağlam, tarihi ve anıtsal yapıları, günlük hayatın geçtiği mekânları edebiyat aracılığıyla öne çıkarmakta ve yürüyüş rotaları belirlenmesinde temel oluşturmaktadır. Bu üç bağlam ışığında İstanbul’a yönelik bir örnek tur rotası tasarlamıştır. Eser içerikleri üzerinden geliştirilen bu bağlamsal yaklaşım ile kentsel veya kırsal alanlara yönelik edebi turizm planlamaları yapılabileceğini önermektedir.

Edebiyat ve turizm konulu çalışmaların sonuçlarına genel olarak baktığımızda edebiyat turizmi kavramı ve literatürüne dair açıklama ve tespitler yapılmakta, edebiyat turizminin teşvik edilmesi, geliştirilmesine dair önerilerde bulunmaktadır.

Yazar Müze evleri konulu çalışmaların sonuçları

Karlık (2019) yaptığı çalışmada ister akrabaların veya mirasçıların bireysel girişimleriyle, ister yerel topluluklar, isterse de resmi makamlarca olsun Türkiye'de bir edebiyat evi-müzesi kurmanın zor bir görev olduğunu belirtmiştir. Ancak bu zorluğa rağmen çalışmasında, edebi şahsiyetlerin evlerinin korunması ve müzeye dönüştürülmesinin toplumsal hafıza için önemini vurgulamaktadır.

Uz (2010) çalışmasının sonucunda, tarihî ev müzeler incelendiğinde ülkemizde bu konu ile ilgili belirli ve yasal bir düzenlemenin bulunmadığı görülmüştür. Bu evlere gereken önemin verilmesi adına ayrı bir yasal düzenlemeye tabi tutulmaları gerektiğini söylemektedir.

Karaduman (2016) yaptığı çalışmada Masumiyet Müzesinin kenti ve eşyaları bir hafıza mekânı olarak kullandığını ve bu mekânların hatıralarla olan büyüleyici bağlantısına duyulan inancı yansıttığını söyler. Müzenin; hafıza, müzecilik, gündelik hayat ve nesnenin sanatsal niteliği gibi konular üzerinden yapılacak sonraki çalışmalarda önemli bir kaynak ve referans olarak değerlendirileceğini ifade eder.

Çevik (2017) sonuç olarak yazarla bağlantılı gerçek mekanlar açısından yorumlama biçimleri, otantiklik, nostalji, edebi farkındalık, yazarla kurulan duygusal bağ gibi kavramların birbirleriyle bağlantılı olduğunu ancak bunların içinde en önemlisinin yorumlama biçimleri olduğunu belirtir.

Çevik 2018'deki çalışmasında da kurgusal edebi mekânlarda yorumlamanın önemli bir unsur olduğunu ve yorumlama aracılığıyla bu mekânlarda eserle bağlantılı unsurların canlandırılması gerekliliğinden bahseder. Masumiyet Müzesi'nin eseri okumamış olan ziyaretçileri bile çekecek unsurlara sahip olduğunu söyler.

İnan (2018) çalışmasında edebiyat konulu müzelere ilişkin genel kabul görmüş bir sınıflandırma olmadığı saptamıştır. İstanbul'daki edebiyat konulu müzelerin edebi belleğimizi koruma konusunda kısıtlı ama önemli bir rolü olduğu görüşüne varmıştır. İstanbul'da bulunan on iki edebiyat konulu müzenin de yönetsel, mekânsal, mali ve müze bilimsel problemlerinin olduğunu ifade eder.

İralı (2019) çalışmasının sonucu olarak 3 boyutlu müze simülasyonunun ziyaret motivasyonunu arttırdığını belirtir.

Aslan (2019) ortak teması edebiyat olan müzelerin genellikle yazarların yaşam alanları olduğunu gözlemler. Yazar müze evinin içinde yaşayan kişinin karakterini ve çalıştığı alanı yansıtması beklendiğini ifade eder. Sait Faik Abasıyanık Müzesi'nde sergileme ve envanter incelendiğinde yazarın hikayelerinde eşyayı betimlediği alıntılarla eşyalar kadar Sait Faik Abasıyanık'ın da görünür olduğu sonucuna varır.

Burgul Adıgüzel (2020) çalışmasında edebiyat müzelerinde yapılan çalışmaların o şehrin yazınsal bellek mekânı olarak algılanmasına doğrudan etkisinin olduğu, bir kentin yazınsal belleğinin o kentte bulunan edebiyat müzeleri ve yaratıcı drama gibi etkileşimli yöntemlerle daha da geliştirilebileceği sonucuna ulaşır.

Polat (2021) çalışmasında karar vericilerin turistik destinasyon oluşturmının gerekliliklerini bütünsel olarak ele almalı gerektiğini ayrıca pazarlama unsurlarının da çeşitlendirilmesini önerir.

Lidar (2021) yaptığı çalışmada Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi'nin Eskişehir'in tanıtımı ve turizm faaliyetleri açısından yararlı olabilecek muhtemel bir uğrak yeri olduğunu söyler. Bir niş turizmi faaliyeti olarak değerlendirilebileceğini belirtir. Yerel yönetimlerce tanıtımının yapılması ve Eskişehir'e yapılan turlarda bir seçenek olarak sunulmasını tavsiye eder.

Şenol (2021) çalışmasında ziyaretçilerin edebî miras turizmine katılımlarının yazarların eserlerini yazdıkları ve yaşadıkları yerleri merak etmeleri ile ilgili olduğunu söyler. Ayrıca ziyaretçilerin edebî eserlere ve kişiliklere olan ilgisinin edebî miras turizmine katılmada motivasyonu arttırdığı tespitinde bulunur.

Yazar müze evlerine dair yapılmış çalışmaların sonuçları bu yerlerin kurgulanması/düzenlenmesi hususunda bilgi ve görüşler içermektedir. Bu yerlerin yasal ve yönetsel anlamda bazı eksiklerinin olduğu ve buna bağlı bazı sorunların yaşandığı söylenebilir. Çalışmaların sonucunda ilgili kurum ve kuruluşlara bu yerlerin geliştirilmesi ve edebiyat turizmine katkılarının arttırılması amacıyla öneriler sunulmuştur.

Edebi Mekanlar ile ilgili çalışmaların sonuçları:

Aliağaoğlu ve Narlı (2012) yaptıkları çalışmada edebî miras turizminin ve bunun için potansiyel alanların, adı böyle konulmasa da, Türkiye'de öteden beri var olduğunu belirtirler. Edebî kişilere ait müzelerin, İstanbul'un, Mevlâna kutlamalarının, Çanakkale Savaş alanının bu konuda ön plana çıkan örnekler olduğunu ifade ederler.

Gürsoy (2019) yaptığı çalışmada Herta Müller'in Nobel ödülünü alması ile Romanya'nın önemli bir edebiyat turizm destinasyonu olmaya başladığını dile getirir. Ödüllü edebi kişiliklerin ve eserlerin büyük maliyetlerle yapılan tanıtımlardan daha etkili olabileceği sonucuna varır.

Ergün ve Yıldırım (2021) çalışmalarında Kaz Dağları'nın, yazar eserlerinde geçen kurgu ile gerçekliğin bir arada tecrübe edilebileceği edebi mekânlarla dolu olduğunu ifade ederler. Ancak edebiyat turizminin gelişimine dair çalışmaların sadece son on yıla dayandığını belirtirler. Çok paydaşlı projelerle bölgenin edebi değer ve varlıkları konusunda farkındalığın oluşturulması gerektiği görüşüne varırlar.

Çevik (2021) yaptığı çalışmada müze yönetimlerinin edebi mekânları günümüz koşullarına uygun hale getirme, toplumla yakınlaştırma ve mekânlara dair farkındalığı artırma yönünde çabalarının olduğu fakat bu yolda çeşitli engellerin (bütçe, karar alma mekanizmaları vs.) de bulunduğu sonucuna varmıştır.

Yamac Erdogan (2022) çalışmasında, Zeyniler Köyü'nün henüz keşif aşamasında bir destinasyon olarak edebî değerinin yanı sıra tarihî ve doğal güzellikleriyle ön plana çıkmaya çalıştığını ve geleceğe yönelik önemli turizm potansiyeline sahip bir destinasyon olduğunu ifade eder.

Görüldüğü üzere mevcut edebi mekânların bazıları potansiyellerini ortaya koymak adına yeterli tanıtım olanaklarına henüz sahip değiller. İlgili çalışmalar sonuçlarında mevcut edebi alanları tanıtmaya, potansiyellerini ortaya koymaya yönelik öneriler sunmaktadırlar. Ayrıca edebi mekânların turizme katkılarına vurguda bulunmaktadır.

Edebiyat Müze kütüphaneleri ile ilgili çalışmaların sonuçları:

Atıncı ve Karadeniz (2011) çalışmalarında edebiyat müze kütüphanelerinin, yazın hayatına ilham verecek birer kültürel buluşma noktaları ve aynı zamanda Türkiye'nin kültür mirasının sahiplenilmesine de katkıda bulunan yerler olduğunu dile getirirler. Kültür turizmi bağlamında edebiyat müze kütüphaneleri bir destinasyon noktası olarak görülmesi görüşündedirler.

İnan (2013) çalışmasında, edebiyat müze kütüphanelerinin temel amacının kütüphaneler vasıtasıyla edebiyat üretimine ve Türkiye'nin yazınsal çekiciliğinin yükselmesine katkı sunmak olduğunu ifade eder. Bu hedef yönünde, bir bütün olarak kütüphane, müze, kafeterya, anıt ve etkinlikler birbirini destekleyip geliştirilmesi gerektiğini önerir.

Paslı (2022) çalışmasının sonuç bölümünde edebiyat turizmi kapsamında gerçekleştirilen turistik faaliyetlerin bulunduğu bölgeye hem ekonomik olarak hem de tanıtım açısından olumlu katkı sağladığını söyler. O döneme ait eşyaların görülmesinin, turistlerle yazar/şair arasında duygusal bağın kurulmasının, hangi şartlarda ve hangi eserlerin yazıldığı hakkında turistlerde bir fikir oluşturmaları açısından oldukça kıymetli olduğu sonucuna ulaşır. Söz konusu edebiyat müze kütüphanesine ait resmi bir web sitesi oluşturulması gerektiğini belirtir.

Öztürk (2022) çalışmasında Türk edebiyatının kültür ve edebiyat turizminin geleceğini belirlemede büyük bir potansiyele sahip olduğunu ancak bunu gerçekleştirmede etkili bir şekilde değerlendirilmediği sonucuna varır.

Bu konuda yapılan çalışmaların sonuçlarına göre edebiyat müze kütüphanelerinin temel amacının yazınsal üretimi teşvik etmek olduğu, bu yerlerin birer turistik destinasyon olarak görülmesi gerektiği söylenebilir.

6. SONUÇ

Çalışma kapsamında 2000 ile 2022 yılları arası değerlendirmeye alınmış olup Türkiye’de edebiyat turizmi konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde, ilk çalışmanın 2009 yılında yapıldığı görülmüştür. İlk yıllarında pek ilgi görmese bile son yıllarda edebiyat turizmi konusuyla ilgili daha fazla çalışma yapıldığı açıktır. 2021 yılı 7 çalışma ile edebiyat turizminin en çok çalışıldığı yıldır. Mevcut çalışma 2022 yılında yürütüldüğü ve henüz yıl tamamlanmadığı için 2022 yılında 5 çalışma görüldüğünü söylemek gerekir. 2022 yılı içerisinde yapılmış çalışma sayısı bu anlamda yükselebilir. Özetlemek gerekirse, 2009 yılından bu yana her sene edebiyat turizmi ile ilgili çalışma yapılmıştır ve bu çalışmaların sayısı günümüzde artmaktadır.

Edebi Turizm konusunda çalışma yapan yazarlar incelendiğinde toplamda 36 çalışmada 48 yazar ismi yer almaktadır. Samet Çevik 3 ayrı çalışmayla, konu hakkında en fazla akademik yayın yapan bilim insanı olmuştur. Faysal İnan ve Yüksel Gürsoy ise 2’şer çalışma ile takip etmektedir. Diğer yazarlara ait ise 1’er çalışma yer almaktadır.

Alanyazın incelemesinde elde edilen bulgulara göre edebi turizm temalı yayınların makale, yüksek lisans tezi, doktora tezi, kitap, kitap bölümü ve bildiri türlerinde yazıldığı tespit edilmiştir. Bu türler arasında 17 çalışmayla, çalışmaların neredeyse yarısını oluşturacak şekilde makale ön plana çıkmaktadır. Makaleden sonra en çok yazılan tür ise 9 adet ile yüksek lisans tezi olmuştur. Bu türleri sırasıyla kitap bölümü (4), bildiri (3), doktora tezi (2) ve kitap (1) takip etmektedir.

Edebiyat Turizmi kapsamında ele alınan akademik yayınların başlıkları da kullanılan kelimeler açısından incelenmiştir. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde en çok kullanılan ifadelerin *müze*, *turizm* ve *edebiyat* kelimeleri olduğu tespit edilmiştir. %29 ile müze ifadesi, %26 ile turizm ve % 20 ile edebiyat kelimeleri, 36 akademik yayının başlıklarında yer alan ve en sık kullanılan kelimeler olmuştur. Bu sık kullanılan kelimelerle birlikte *kültür*, *miras*, *literary (edebi)*, *Sait Faik Abasıyanık* sıkça kullanılan diğer kelimeler olarak yer almaktadır. Sait Faik Abasıyanık’ın isminin başlıklarda sıkça geçmesi, kendisi hakkında fazla sayıda çalışma yapıldığını ve Edebiyat Turizmi ile Sait Faik Abasıyanık arasında sıkı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Yayınların yapıldığı dillere bakıldığında kahir ekseriyetinin Türkçe olduğu görülmektedir. İngilizce yazılan 6 çalışmanın olduğu tespit edilmiştir.

Edebiyat Turizmi alanında yapılan yayınların belirli yayın evi veya dergilerde yoğunlaşmadığı tespit edilmiştir. Sadece dört dergide ikişer çalışmaya rastlanmıştır. Bu

dergiler şu şekildedir: International Journal Of Social And Humanities Sciences, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Kütüphaneciliği ve Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Diğer yayın yerlerinde sadece birer çalışma belirlenmiştir.

Tercih edilen teknik ve yöntemlerin mevcut 36 akademik yayın kapsamında çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. En çok tercih edilen teknik ve yöntemlerin sırasıyla Kaynak Taraması (Kavramsal analiz ve İkincil Veriler) (%50) ve Görüşme (%19) olduğu belirlenmiştir. Diğer teknikler ise şu şekilde sıralanmaktadır: Gözlem (%14), İçerik Analizi (%8), Otoetnografi (%6) ve son olarak Bibliyometri (%3). Mevcut çalışmada kullanılan bibliyometri tekniğinin, edebiyat turizmi çalışmalarında en az tercih edilen teknik olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak bibliyometrik çalışmaların daha çok büyük hacimli veri incelemelerinde kullanıldığı buna karşın edebiyat çalışmalarının son yıllarda ivme kazandığı söylenebilir. Edebiyat turizmi konulu çalışmaların neredeyse tümü nitel yöntem kullanılarak hazırlanmıştır. Sadece Dilek Demirer'e ait yüksek lisans tezi çalışmasında hem nitel hem de nicel yöntem kullanılarak karma yöntemle tamamlanmış bir çalışma mevcuttur. Ayrıca sadece nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, Oğuz Şenol'a ait bir yüksek lisans tezi çalışmasına rastlanmıştır.

Çalışmada ele alınan 36 akademik yayın, konuları bakımından da incelenmiştir. Ele alınan konular “edebiyat ve turizm ilişkisi”, “yazar müze evleri”, “edebi mekanlar” ve “edebiyat müze kütüphaneleri” olarak dört temel kategori altında değerlendirilmiş olup yapılan çalışmaların çoğunun edebiyat ve turizm ilişkisi ve yazar müze evleri kategorilerinde olduğu tespit edilmiştir. Edebiyat ve Turizm ilişkisini irdeleyen çalışmaların sayısının daha çok olması bu alanın görece yeni bir tür ve çalışma alanı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Örnekleme kapsamındaki çalışmaların amaçlarına bakıldığında bazı çalışmalar edebiyat turizmi alanının özgünlüğüne, kavramsal yönüne, literatürdeki yerine dair hedefler koymaktayken, bazı çalışmalar Türkiye'nin edebiyat turizmi potansiyeline ve bunu etkileyen faktörlere dair amaçlar belirlemektedir. Bazı çalışmalar da edebi mekanların nasıl sunulduğunu/kurgulandığını incelemeyi amaçlamaktadır.

Edebiyat turizmi kapsamında incelenen çalışmaların sonuçlarına genel olarak bakıldığında edebiyat turizmi kavramı ve literatürüne dair açıklama ve tespitler yapılmakta, edebiyat turizminin teşvik edilmesi, geliştirilmesine dair öneriler

sunulmaktadır. Ayrıca edebi yerlerin kurgulanması/düzenlenmesi hususunda bilgi ve görüşler verilmektedir. Bu yerlerin yasal ve yönetsel anlamda bazı eksiklerinin olduğu ve buna bağlı bazı sorunların yaşandığı dile getirilmektedir. Sahip olduğumuz bazı edebi mekânların potansiyellerini ortaya koymak adına yeterli tanıtım olanaklarına erişemedikleri savunulmakta. Edebiyat müze kütüphanelerinin ise temel amacının yazınsal üretimi teşvik etmek olduğu ve bu yerlerin birer turistik destinasyon olarak görülmesi gerektiği dile getirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, K., 2019, Turizm Tanıtım Broşürlerinin Edebiyat Bağlamında Analizi, Yüksek Lisans Tezi, *Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Batman.
- Al, U. & Tonta, Y., 2004, Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar, *Bilgi Dünyası*, 5 (1): 19-47.
- Akay, H., 2015, Tevfik Fikret, *Şule Publications*, İstanbul.
- Akbulut, H., 2019, Bibliometric Analysis of Social Network Studies In Tourism Research, Yüksek Lisans Tezi, *Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Akyüz, K., 1947, Tevfik Fikret, *Ankara University DTCF Publications*, Ankara.
- Alexander, K. P., 2018, Père Lachaise in 1815: A New Study in Ephemeral Funerary Monuments, İçinde; Monumental Troubles: Rethinking What Monuments Mean Today, Ed. Doss, E. ve Snay, C. K., *Snite Museum of Art Midwest Art History Society*.
- Aliağaoğlu, A. & Narlı, M., 2011, Edebî Miras Turizmi Ve Türkiye’de Edebî Mekânlar, *Bilig / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 60, 1-18.
- Altıntop, V., 2019, Kültür Turizmi Çalışmalarının Bibliyometrik Analiz Tekniği İle İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Altürk, A., 2018, Türkiye Turizm Literatürünün Durumu: Uluslararası Dergi Makalelerinin Bibliyometrik Analizi. Yüksek Lisans Tezi, *Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Batman.
- Aslamova, K.V. & Karasev I. E., 2015, Literary tourism as a factor in the development of cultural education (on the example of the Omsk region). *Bulletin of Ugra State University*. No. S4 (39), 161-166.
- Aslan, H., 2019, Yazar Evi Müzeleri: Sait Faik Abasıyanık Müzesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Atıncı, S. & Karadeniz, Ş., 2011, Yeni Bir Kültürel Konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 25(4), 519-530.
- Balcı, U. & Dilek, S. E., 2021, Edebiyat Turizmi, *Detay Yayıncılık*, Ankara.
- Baleiro, R. & Quinteiro, S., 2018, Key concepts in literature and tourism studies, *Universidade de Lisboa, Faculdade de Letras*, Lisboa.

- Baleiro, R. Viegas, M. & Faria, D., 2022, Contributes to the Profile of the Brazilian Literary Tourist: Experience and Motivation, *Revista Anais Brasileiros De Estudos Turísticos / Abet (e-ISSN 2238-2925)*.
- Bali, M., 2021, Turizm Alanında Yapılan Büyük Veri Çalışmalarının Bibliyometrik Analiz Tekniği İle İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kocaeli.
- Barca, M. ve Hızıroğlu, M., 2009, "2000'li Yıllarda Türkiye'de Stratejik Yönetim Alanının Entellektüel Yapısı", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(1), ss. 113-148.
- Bekiroğlu, N., 1988, Şair Nigar Hanım, *İletişim Publications*, İstanbul.
- Berlin Uluslararası Edebiyat Festivali, 2022, <https://literaturfestival.com/en/ilb/about/> [E.T. 27.11.2022].
- Bonniot-Mirloup, A., 2016, Tourism and writers' houses: In between places and literatüre, *Via Tourism Review*, 9, 1–18. <https://doi.org/10.4000/viatourism.808>
- Boyce, B.R. & Kraft, D. H., 1985, Principles and theories in information science, in: *M. E. WILLIAMS (Ed.), Annual Review of Information Science and Technology*, Vol. 20, White Plains, N. Y.; Knowledge Industry Publications, Inc., p. 163.
- Burgul Adıgüzel, F., 2017, Edebiyat Müzeleri ve Müzede Edebiyat Eğitimi, *Milli Eğitim*, 214, 85–104.
- Burgul Adıgüzel, F., 2020, Edebiyat Müzeleriyle Ankara'yı Bir Yazınsal Bellek Mekânı Olarak Algılamak. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 49-70.
- Busby, G. & Klug, J., 2001, Movie-induced tourism: The challenge of measurement and other issues. *Journal of Vacation Marketing*, 7(4), 316–332.
- Capecchi G., 2022, In The Poets' Footsteps : Literature, Tourism, and Regional Promotion, *Brill*, Boston.
- Chelnokova, E. A., Kaznacheeva, S. N., Smirnova, Z. V., & Krylova T. V., 2020, Social Factors of Development of Literary Tourism in the Nizhny Novgorod Region, *Advances in Economics, Business and Management Research*, Vol: 139, 587-591.
- Cole, F. J. & Eales, N. B., 1917, The history of comparative anatomy: Part I. A statistical analysis of the literatüre, *Science Progress (1916-1919)*, 11(44), 578-596.
- Coşkun, Ş. K., 2019, Turizm Ve İslamofobi Alanında Bibliyometrik Analiz, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Çevik, S., 2017, Kültürel Miras Kapsamında Edebiyat Turizmi Deneyimi: Sait Faik Abasıyanık'ın İzinde Otoetnografik Bir Çalışma, *Electronic Turkish Studies*, 12(29).

- Çevik, S., 2018, Kurgusal Mekânlarda Edebiyat Turizmi Deneyimi: “Masumiyet Müzesi” Örneği, *Art-E Sanat Dergisi*, 11(22), 302-337.
- Çevik, S., 2020, Literary Tourism As A Field Of Research Over The Period 1997-2016. *European Journal Of Tourism Research*, 24, 2407-2407.
- Çevik, S., 2021, Türkiye’deki Edebi Mekânların “Modern Müzecilik” Bağlamında Değerlendirilmesi. *Folklor/Edebiyat*, 27(105), 135-149.
- Çimen, H., 2013, Turizm ve Edebiyat Etkileşimi Üzerine, *Black Sea-Черное Море*, Yıl 5, Sayı 17.
- De Glas, F., 1986, Fiction and bibliometrics: analyzing a publishing house’s stocklist. *Libri*, 36, 40-64.
- Demir, E., 2020, Gastronomi Alanında Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, *İskenderun Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Hatay.
- Demirer, D., 2015, Kültürel Mirasın Sürdürülebilirliği Kapsamında Edebiyat Turizminin Yönetici Ve Tüketici Perspektifinden Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Düzce.
- Donthu, N., Kumar, S., Pattnaik, D., & Campagna, C., 2020, Journal of marketing theory and practice: a retrospective of 2005–2019. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 28(2), 117-137.
- Edbookfest, 2022, Edinburgh Uluslararası Kitap Festivali, <https://www.edbookfest.co.uk/about-us> [E.T. 2.11.2022].
- Elmas, Ç., 2021, “Kadın ve Turizm” Konulu Çalışmaların Bibliyometrik Analiz Tekniği İle İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Edirne.
- Emekli, G., 2006, Coğrafya, Kültür ve Turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15 (2006), 51-59.
- Erdiken, M., 2022, Edebi Turizmde Eser Odaklı Araştırmalara Yönelik Bağlamsal Bir Yaklaşım, Doktora Tezi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Eskişehir.
- Ergün, B. & Yıldırım, H. M., 2021, Edebiyat Turizmi: Kazdağları Üzerine Bir İnceleme. *Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 18(2), 293-316.
- Fairthorne, R. A., 1969, Empirical hyperbolic distributions for bibliometric description and prediction. *Journal of Documentation*, 25(4): 319.
- Glanzel, W., 2003, Bibliometrics as a research field a course on theory and application of bibliometric indicators.

- Godin, B., 2007, From Eugenics to Scientometrics, *Social Studies of Science*, 37(5), 691–728.
- Gorraiz, J., Gumpenberger, C., & Wieland M. G., 2011, 2011 revisited: a bibliometric journey in the footprints of a universal genius. *Scientometrics*, 88: 627–652.
- Gökkurt, Ö., 1999, Bilginin dört metrisi: Bibliyometri (bibliometrics), enformetri (informetrics), bilimetri (scientometrics) ve librametri (librametrics), Özdemirci F., Katan Y. (Ed.), Prof. Dr. Berin Yurdadoğan Armağan, *Türk Kütüphaneciler Derneği*: 54-59, Ankara.
- Guliyeva, D., 2022, ‘İçerik Turizmi’(Content Tourism) Veya Anlatı Turizmi Kavramlarının Analizi. *International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (Joshas Journal)*.
- Gürsoy, Y., 2019, The Example Of Herta Müller, A Nobel Literature Prize Author, İn The Relationship Of Tourism And Literature. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 348-355.
- Gürsoy, Y., 2020, Turizm Ve Edebiyat: Türk Alman Göçmen Edebiyatı Örneği.
- Hay Festival, 2022, Hay Festivali, <https://www.hayfestival.com/home>, [E.T. 25.11.2022].
- Herbert, D., 2001, Literary places, tourism and the heritage experience. *Annals of Tourism Research*, Vol.28, No. 2, 312-333.
- Highgate Cemetery, 2022, Highgate Mezarlığı, <https://highgatecemetery.org/about/history> [E.T. 25.11.2022].
- Oecd, Bibliometrics Definition, 2022, <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=198> [E.T. 23.08.2022].
- Immonen, T., 2018, Literary Tourism in Finland, Master's Thesis, *Saimaa University of Applied Sciences, Faculty of Tourism and Hospitality*, Imatra.
- İnan, F., 2013, Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Müze Kütüphanesi, *Türk Kütüphaneciliği*, 27 (3) , 534-536.
- İnan, F., 2018, Dünyadaki Örnekleri Bağlamında Edebi Belleğin Korunması Ve İstanbul’da Bulunan Edebiyat Konulu Müzelerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- İralı, A.E., 2019, Kültür Varlıklarının Sanal Ortam Uygulamalarının Ziyaret Motivasyonu Yönünden İncelenmesi: Sait Faik Abasıyanık Müzesi Üzerine Bir İnceleme, Doktora Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

- İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021, <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-165467/asiyan-muzesi.html>, 17.12.2021.
- Jenkins, I. & Lund, K. A., 2019, Literary Tourism: Conclusions and Practical Applications, İçinde: Literary Tourism; Theories, Practice and Case Studies, Ed: Ian Jenkins ve Katrín Anna Lund, *Typeset by Exeter Premedia Services Pvt Ltd*, Chennai, India.
- Joshi, S., 2021, A Gender Study of Franz Kafka and His Work ‘The Metamorphosis’, *Contemporary Literary Review India*, ISSN 2394-6075, Vol. 8, No. 2, 57-90.
- Kafka Müzesi, 2021, <https://kafkamuseum.cz/en/> [E.T. 16.12.2021].
- Karaduman, S., 2016, Nesne Düzeni Ve İmge Tasavvuru Bağlamında Sanatsal Bir Kurgu Olarak Masumiyet Müzesi, Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi*, İzmir.
- Karlık, Ö., 2009, From The “Author” To The “Reader”: Visiting Literary House-Museums In İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, *Odtü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Kervankıran, İ., 2014, Dünyada Değişen Müze Algısı Ekseninde Türkiye’deki Müze Turizmine Bakış, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9, 345–369.
- Kosmopolis Edebiyat Festivali, 2022, <https://kosmopolis.cccb.org/en/que-es-kosmopolis/> [E.T. 29.11.2022].
- Lidar, V., 2021, Turizm Ve Edebiyat İlişkisi Kapsamında Eskişehir Anadolu Lisesi Küçük Prens Kitap Müzesi, Turizmde Araştırma Temaları, Edit: Barış Demirci, Ali Solunoğlu, 34-43, *Çizgi Kitabevi Yayınları*, İstanbul.
- MacLeod, N., 2020, ‘A Faint Whiff of Cigar’: The Literary Tourist’s Experience of Visiting Writers’ homes, *Current Issues in Tourism*, 24(9), 1-16.
- Martyanova E.G. & Chesnova E. N., 2017, Features of research and development of literary tourism as a variety of cultural tourism in Russia and the Tula region, *Humanitarian Bulletin of TSPU named after L.N. Tolstoy*. No. 1 (12). 69-79.
- McBurney, M. K. & Novak, P. L., 2002, What is bibliometrics and why should you care?, Professional Communication Conference, IPCC, Proceedings (s.108-114), *IEEE International*, Usa.
- Moran, B., 2005, Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, *İletişim Yayınları*, İstanbul.
- Nalcıoğlu, A. U., 2016, Edebiyat ve Kültür Üzerine, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Nisan 2016, 20 (2): 701-710.

- Neubauer, L., 2015, Literaturmuseen erzählen Geschichten. Eine Analyse der Literaturmuseen len Präsentationen im Literaturmuseum Wien und im StifterHaus Linz, *Unveröffentlichte Magisterarbeit*, Universitaet Wien.
- Ohlsdorf Cemetery, 2022, Ohlsdorf Mezarlığı, <https://www.friedhof-hamburg.de/en/ohlsdorf-cemetery>, [E.T. 25.11.2022].
- Özay, Z., 2022, Gençlik Turizmi Çalışmalarının Bibliyometrik Analiz Tekniği İle İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Balıkesir.
- Özdemir, N, 2009, Turizm ve Edebiyat, *Millî Folklor*, No.82, Pp.32-49.
- Özkul, E., Demirer, D. & İpar, M. S, 2012, Edebiyat'ın Pazarlama Aracı Olarak Turizm Amaçlı Kullanımı Üzerine Bir Araştırma, *13. Ulusal Turizm Kongresi*, ISBN : 9786055627263
- Öztürk, Z, 2022, The Literary Geography Of Istanbul and Ahmet Hamdi Tanpınar in the Framework of the Narration and Tourism Relationship, In *Global Perspectives On Literary Tourism And Film-Induced Tourism Igi Global* (Pp. 116-138).
- Paslı, M. M., 2022, Edebiyat Turizmi Kapsamında Ankara Mehmet Akif Ersoy Edebiyat Müze Kütüphanesinin Değerlendirilmesi, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (Özel Sayı (Yüreklere Akif, Dillerde Hürriyet)), 63-72.
- Polat, M, 2021, Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nin Kültür Ve Edebiyat Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 645-658.
- Pritchard, A., 1969, Statistical Bibliography or Bibliometrics?. *Journal of Documentation*, 348-349. *Promotion* Boston : Brill
- Pritchard, A., 1972, Bibliometrics and information transfer, *Research in Librarianship*, 4, 37-46.
- Richards, G., 2018, Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12–21.
- Satar, İ. & Güneş, G., 2014, Türkiye’de Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Kültür Turizmin Önemi, “İktisat, Siyaset ve Toplum Üçgeninde Küreselleşmenin Yerel Dinamikleri”, *QUO VADIS: Sosyal Bilimler- Artvin Çoruh Üniversitesi Hopa Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı*.
- Sazyek, E., 2020, Tevfik Fikret’in ‘Kişi Şiirleri’, *Turkish Studies - Language*, 15(2), 963-985.
- Schrader, A. M., 1981, Teaching Bibliometrics, *Library Trends*, 151-172.

- Sengupta, I. N., 1992, Bibliometrics, Informetrics, Scientometrics and Librametrics: An Overview, *Walter de Gruyter*, Berlin/New York, 42 (2), 75-98.
- Smith, Y., 2012, Literary Tourism As a Developing Genre: South Africa's Potential, Master's Thesis, *Faculty of Humanities, University of Pretoria*, Pretoria.
- Squire, S., 1993, Valuing countryside: reflections on Beatrix Potter tourism. *Area*, 25(1):5- 10.
- Şengel, Ü., Işkın, M., Zengin, B., & Sarıuşık, M., 2019, Tourist Destinations in Literary Works: The Novel "A Memento For Istanbul", *Anais Brasileiros De Estudos Turísticos*, 9(1, 2 E 3).
- Şengül, S., Koray, G., & Türkay, O., 2020, Her Şeyin Turizmi (Mi?): Turizm Çeşitlerini İsimlendirme Problemi, *Journal Of New Tourism Trends*, 1(1), 14-21.
- Şenol, O., 2021, Edebi Miras Turizmi Destinasyon İmajı İlişkisi: Aşşyan Müzesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Afyonkarahisar.
- Tırıl, A., 2018, Bir Özel İlgi Turizmi Olarak Edebiyat Turizmi Ve Türkiye'nin Edebiyat Turizmi Potansiyeli, *International Journal Of Social And Humanities Sciences*, 2(2), 161-184.
- Tokdemir, Z. A., & Diler, E., 2003, "Franz Kafka ve Die Verwandlung (Değişim) İsimli Eseri", *Dumlupınar University, Institute of Social Sciences*, No:15, p. 5.
- Törenek, M., 2011, Tevfik Fikret ve Aşşyan, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Y.3, S.5, 7-27.
- Tunç, M., 2012, Bilimsel ve Teknolojik Bilginin Niteliksel Performansının Ölçümü, Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, İstanbul.
- ULAKBİM (2022). Bibliyometrik analiz”
<https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrikanaliz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> [E.T. 23.08.2022].
- Usta, Ö., 2001, Turizm 1-2, *Altın Kitaplar Yayınevi*, İstanbul.
- Uygur, S. M., Demirer, D., & Hatırnaz, A. G. B., 2017, Turizm Pazarlamasında Alternatif Bir Araç Olarak Hikayelerin Kullanımı, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:5, 42, 34-42.
- Uz, S., 2010, Kişisel Mekânların Müzeleştirilmesi: Burgaz Ada Sait Faik Abasıyanık Evi Örneği'nin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Ünal, C., 2021, Alternatif Turizm Seçenekleri ve Kültür, *Eğitim Yayınevi*, Konya.

- Verma, S., & Gustafsson, A., 2020, Investigating the emerging COVID-19 research trends in the field of business and management: A bibliometric analysis approach. *Journal of Business Research*, 118, 253-261.
- Wagenbach, K., 1984, Kafka, *Alan Yayıncılık*, İstanbul.
- Watson, N.J., 2009, Literary Tourism and Nineteenth-Century Culture, *Palgrave Macmillan*, Basingstoke.
- Yamac Erdogan, Z., 2022, Concretizing The Fictional Places in Literary Works And Bringing Them To Tourism: Zeyniler Village Calikusu House. *University Of South Florida (Usf) M3 Publishing*, 16(9781955833103), 8.
- Yılmaz, M., 2019, Bibliyometriye Eleştirel Bir Bakış, *Türk Kütüphaneciliği*, 33(1), 43-49.
- Zupic, I. & Cater, T., 2015, Bibliometric methods in management and organization, *Organizational Research Methods*, 18(3): 429-472.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Adnan YARDIMCI
Uyruğu : TC

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Üniversite	: Selçuk Üniversitesi, KONYA	2009
Yüksek Lisans	: Batman Üniversitesi, BATMAN	2023
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2009-2015	Mardin Artuklu Üniversitesi	Öğretim Görevlisi
2016-...	Batman Üniversitesi	Öğretim Görevlisi

UZMANLIK ALANI

İngiliz Dili Eğitimi ve Turizm Rehberliği

YABANCI DİLLER

İngilizce

YAYINLAR